

ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼

ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਆਰਟਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਮੀਡੀਆ ਗਰੁੱਪ

16 ਅਗਸਤ ਤੋਂ 15 ਸਤੰਬਰ 2013

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਅੱਜ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਵੀ ਗੁਜਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਬਦੀਲੀ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਹਾਂਪੱਖੀ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਨਾਂਹਾਂਪੱਖੀ ਵੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਰਾਜ ਉਪਰ ਨਿਰਭਰਤਾ ਵਧੀ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਵਧੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੋਈ ਵੀ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਕੋਨਾ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਅਣਭਿੰਜ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਸਕਦਾ ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਕਿਸ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹੜੀ ਤਾਕਤ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਹੁੰਚਾਉਣ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਇਲਾਕੇ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਸਹੀ ਰਾਇ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਖਬਾਰੀ ਜਗਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ ਤੱਕ ਦਾ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਮਾਧਿਅਮ ਆਪੇ ਆਪਣੇ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਚੇਤੰਨ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦਾ ਹੋਣਾ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਸ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਲੋਕ ਆਪੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਂਝਾਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਉਹ ਚਾਹੇ ਆਰਥਿਕ ਖੇਤਰ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਿਹਿਣਾ ਸਭ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜ ਆਪੇ ਆਪਣੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਵਿਚ ਬੱਛੇ ਹੋਏ ਆਪੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਅਤੇ ਲੋੜਾਂ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਚੰਗੇ ਤੇ ਮਾੜੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਚਲਣ ਢੰਗ ਨੇ ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਰੇਕ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹਿੱਤ ਸਾਂਝਾਂ ਦੇ ਘੋਰੇ ਨੂੰ ਵਿਸਾਲ ਕਰੇ। ਇਸ ਲੋੜ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਦਾਰੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਬਦਲਵੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਈ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰੋਲ ਨੂੰ ਵੀ ਉਭਾਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਚਲਦੀ ਤੌਰ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਇਕ ਆਜਾਦ ਤੇ ਬਗਬਾਰਤਾ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸੁਧਨੇ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਾਂਝਾਂ ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਨਾਲ ਅੰਦਰੋਂ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਅਜੋਕੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਉਹ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਅਜੋਕੇ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਤਾ ਵਿਚ ਮੁੜ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਖੂਬੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਸਨ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀਤਵ, ਸਧਾਰਨ ਰਾਜਨੀਤਕ ਟੀਚਾ ਅਤੇ ਇਕ ਬਦਲਵੇਂ ਸਮਾਜ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਜੋ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਇਹ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਨਾਲ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਘਾਟ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਗੰਧਲਾਪਣ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਤੱਤ ਜੋ ਲਗਾਤਾਰ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਉਪਰ ਵੀ ਸਵਾਲੀਆਂਚਿੰਨ੍ਹ ਅੰਕਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਉਹ ਵਿਦਵਾਨ, ਲੇਖਕ, ਚਿਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸੂਝਵਾਨ ਲੋਕ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸੋਚ ਸਮੇਈ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਜੋਕੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਜ਼ਿਠਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਦੀ ਅਰਬ ਦਾ ਸੰਕਟ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਦੀ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਕੁੜੱਤਣ ਭਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਦੀ ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਲੋਕ ਅੱਲਗ ਕਿਸਮ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਦੀ ਯੂਰਪ ਮੰਦਿਰਾਂ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਦੀ ਮਹਾਂਸ਼ਕਤੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੁਨੀਆ ਲਈ ਨਵੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਚਲਣ ਢੰਗ ਪ੍ਰਤੀ ਸਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਪਣਾਉਣਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ‘ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦਾ ਆਵਾਜ਼’ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

- ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ

5

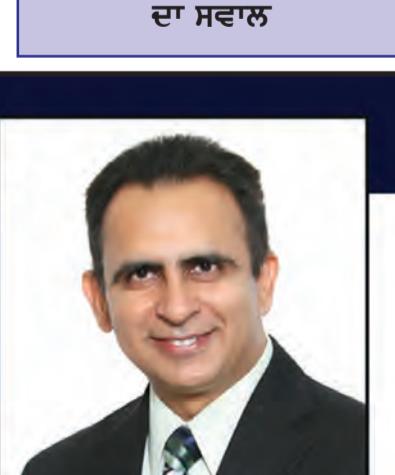
9

11

16

Ravinder Singh Basra
416.845.6232

Sherjang Singh Rana
416.910.9000

SUPER VISA INSURANCE PUNJAB INSURANCE INC.

- Life Insurance • Mortgage Insurance
- Critical Illness Insurance • Disability Insurance
- RESP, RRSP

www.punjabinsurance.ca

Pro-People Arts
Project Media Group
SAROKARAN DIAWAZ
29 MAPLEVIEW AVE
BRAMPTON ONTARIO
CANADA L6R 1M2
E-Mail : ppapmg@gmail.com
www.ppapmg.com
ਸੰਪਾਦਕੀ ਮੰਡਲ ਦਾ ਛਪੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ
ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ।

Clashes spread across Egypt

International fears over the deteriorating situation in Egypt intensified as bloody clashes broke out across the country.

A bid to clear two protest camps where Muslim Brotherhood supporters of ousted president Mohammed Morsi were gathered yesterday triggered a wave of anger.

Estimates of the dead around the country varied wildly, with officials suggesting 200 had died although opponents of the regime put the toll much higher.

The interim government yesterday declared a month-long state of emergency, ordering the armed forces to support the police in efforts to restore law and order and protect state facilities.

The assaults on the protest camps came after days of warnings by the military-backed interim administration that replaced Mr Morsi after he was removed in a July 3 coup.

The two sit-in camps at major junctions on opposite sides of the Egyptian capital began in late June to show support for Mr Morsi. Protesters are demanding his reinstatement.

The smaller of the two camps was cleared of protesters by late morning, with most of them taking refuge in the nearby Orman botanical gardens on the campus of Cairo University and the zoo.

Security forces later stormed the larger camp in the Cairo district of Nasr City and

by early evening said they had the area under control.

Protesters claimed that security forces used live ammunition, but the Interior Ministry, which is in charge of the police, said its forces only used tear gas and that they came under fire from the camp.

The ministry also warned that forces would deal firmly with protesters who were acting "irresponsibly", suggesting that it would respond in kind if its men are fired upon. It said it would guarantee safe passage to all who want to leave the Nasr City site but would arrest those wanted for questioning by prosecutors.

Police and army helicopters hovered over both sites as smoke rose over the skyline hours after the police launched the simultaneous actions.

The turmoil is the latest chapter in a bitter stand-off between Mr Morsi's supporters and the interim leadership that took over the Arab world's most populous country. The military ousted Mr Morsi after millions of Egyptians massed in the streets to call for him to step down, accusing him of giving the Brotherhood undue influence and failing to implement vital reforms or bolster the ailing economy.

The coup provoked similar protests by Mr Morsi's backers after he and other Brotherhood leaders were detained as divisions have deepened,

dealing a major blow to hopes of a return to stability after the 2011 revolution that toppled Hosni Mubarak.

Security officials said train services between northern and southern Egypt had been suspended in a bid to prevent Morsi supporters from travelling to Cairo.

Clashes erupted on two roads in Cairo's upmarket Mohandiseen district when Morsi supporters opened fire on

passing cars and pedestrians.

Churches belonging to Egypt's minority Coptic Christians were torched in provinces south of Cairo.

Foreign Secretary William Hague said he was "deeply concerned" about the escalating violence.

He said: "I condemn the use of force in clearing protests and call on the security forces to act with restraint. Leaders on all sides must work to reduce

the risk of further violence. Only then will it be possible to take vital steps towards dialogue and reconciliation."

The White House condemned the violence, saying it will only make it more difficult for the country to move forward. A spokesman said it ran counter to the pledges made by Egypt's interim government and that the "world is watching" what is happening in Cairo.

JGN KITCHENS

Special 20% off

Bathroom & Kitchen Design.

Traditional, Transitional & Contemporary.
Solid Wood Entry Doors
Wide Variety of Wood, Thermofoil & Laminates.

Tel: 905-828-8009
www.jgnkitchens.com

3600A Laird Road, Unit-2-4
Mississauga, ON, L5L 6A6
Email: info@jgnkitchens.com

Kulwant Singh Pannu

Sales Representative

416.276.1566

k.pannu@hotmail.com

Century 21

Century 21 Green Realty Inc., Brokerage

Bus: 905.565.9565

Fax: 905.565.9522

24 Hour Pager Service

151 Superior Blvd. Unit 19-21

Mississauga ON L5T 1L2

Buy Green, Build Green...Save Environment!!

Each office is independently owned and operated.
Trademarks of AIRMILES International Trading B.V.
used under license by Loyalty Management Group
Canada Inc. and Century 21 Canada Ltd.
Partnership

ਬਰੈਪਟਨ ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ

ਸੀਨੀਅਰਜ਼ ਕਲੱਬਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ 'ਗੋਰ ਮੀਡੋਜ਼ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਇਕ ਭਰਵੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਰੈਪਟਨ ਦੀ ਮੇਅਰ ਸੁਜਨ ਫੈਨਲ, ਰਿਜਨਲ ਕੌਨਸਲਰ ਜੱਹਨ ਪ੍ਰੋਅਰੀ ਅਤੇ ਸਿਟੀ ਕੌਨਸਲਰ ਵਿੱਕੀ ਫਿਲੋਂ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਰੈਪਟਨ ਵਿਖੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਹਾਲਾਂਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰੋਵਿਸ਼ਨਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬਰੈਪਟਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੇਅਰ ਸੁਜਨ ਫੈਨਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋਵਿਸ਼ਨਲ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਮੁਫ਼ਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸਿਰੀਡਨ ਕਾਲਜ ਕੈਂਪਸ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਡਾਊਨ-ਟਾਊਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜ਼ਮੀਨ ਉਪਰ ਇਸ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਵਿਸ਼ੇ ਤੱਤੀਕਰਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਸ੍ਰ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੰਬੋਜ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਆਉਂਦੇ ਪੰਜ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਬਰੈਪਟਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਉਲੀਕਣੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਕਾਸ ਹੋ ਸਕੇ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਬੰਧੀ ਜੋ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਪੁੱਟੇ ਗਏ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਜਨ ਸਮੂਹ ਤੱਕ ਪ੍ਰਹੰਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਯੋਗ ਕਦਮ ਅਤੇ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਲਈ ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਰੈਪਟਨ ਦਾ ਬਹੁਪੱਖੀ ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਹੋ ਸਕੇ।

Jun 26, 2013

To
Hon. Brad Duguid
Minister of Training, Colleges and Universities
Ontario

Sub: Requirement of University for Medical / Technical Education in City of Brampton

Dear Mr. Duguid,

This is in reference to our earlier communication with Mr. Glen Murray on the issue of Medical / Technical University in City of Brampton. During Mr. Murray's reply dated Sept 10, 2012 (attached herewith), Mr. Murray highlighted that in 2011 Speech from the Throne, Liberal Government committed to create three universities. But till 2012 no decision was made by government about the host institutions or communities. Mr. Murray also mentioned that in near future Government of Ontario will take some decisions to create three new campuses.

We wish to highlight that recently Mayor of Brampton Ms. Susan Fennell reiterated on Jun 13, 2013 that city council of Brampton supports idea of University in Brampton and is willing to provide land for university. In her speech Ms. Fennell also highlighted that presently university campus in City of Brampton is the most important agenda for city council.

We are again writing on behalf of residents of City of Brampton. The City of Brampton requires a University for Technical Education (Medical, Dentistry, Engineering and other Advanced Studies). Following are the reasons which are considered for our request of having a University in City of Brampton:-

- As per 2011 census, Brampton is 9th largest city in Canada and 4th largest city in Ontario and 3rd largest city within Greater Toronto Area with a population of 523,911. Cities with lesser population have Universities with advanced technical and medical courses. Brampton's annual growth is more than 4.16%, considering this Brampton's population will cross 600,000 in less than 4 years.
- Ontario resides 38.8% of Canadian population but holds less than 25% of overall Canadian universities.
- 19 best managed companies of Canada have head offices in Brampton.
- Half of Ontario's 18-24 years olds resides in GTA, while only 4 out of Ontario's 22 universities are located in the region. This forces many students to

pay the cost of moving away to pursue their education.

- Out of the ten largest Canadian Cities, Brampton is the only one that does not have a University Campus.
- Cities with lesser population then Brampton have universities (e.g. London, Guelph, Windsor, Kitchener, Kingston (Population: 123,363) etc.)
- Universities in the GTA are already overcrowded and enroll some of the largest student populations in North America.
- Closest university to Brampton is York University. In order to reach university minimum time required is 56 mins by public transport (from City Center). Every day students have to travel at least 2 hours to go to university. Other universities e.g. University of Toronto takes approx 1hr 30 mins (one way). This takes approx 3 hours of study time away from students.
- Students generally prefer to stay close to campus (in order to avoid travel time). This is a major loss to city revenue (as students spent money outside the city).

If University exists in City of Brampton then it will help city in bringing following:-

- University will bring revenue to city and create employment opportunities.
- Students from other cities coming to Brampton (will help local businesses).
- City will attract more businesses.
- It will help city in decreasing budget deficit of \$357M.
- It will help locals as City will not increase property taxes every time.
- The Social Sciences and Humanities Research Council (SSHRC), Canadian Institutes of Health Research (CIHR), and the Natural Sciences and Engineering Research Council of Canada (NSERC) each provide large federally funded research grants to communities with research universities. Brampton needs a research university to get its fair share of federal research dollars. Publicly funded R&D is a critical catalyst for the creation of knowledge-based jobs in both the public and private sector.
- Building a University campus with research activities would give students the opportunity to participate in research and development (R&D) activities while attaining their degrees. Graduates with R&D experience are more competitive in the job market.
- Startups and emerging companies often locate near universities conducting R&D related to their industry. This allows firms to acquired intellectual property at a fraction of the cost of conducting independent research. The feasibility of collaborating with other firms in their industry increases.
- Conducting R&D at a Brampton based university campus will open the door for the

Ministry of Training,
Colleges and Universities
Minister
Mowat Block
Queen's Park
Toronto ON M7A 1L2
Telephone (416) 326-1600
Facsimile (416) 326-1656

Ministère de la Formation
et des Collèges et Universités
Ministre
Édifice Mowat
Queen's Park
Toronto ON M7A 1L2
Téléphone (416) 326-1600
Télécopieur (416) 326-1656

September 10, 2012

Mr. Devinder S. Kamboj
13 Sparta Drive
Brampton ON L6P 1H6

Dear Mr. Kamboj,

Thank you for your correspondence about creating a university for technical education in the City of Brampton.

As you may know, in the 2011 Speech from the Throne, our government committed to create three new undergraduate campuses. To support this commitment and promote sustainable growth in Ontario's postsecondary education system, the ministry is in the process of developing a policy on the creation and expansion of college and university satellite campuses. Given the importance of this initiative, it is essential that the province ensure that decisions are informed by a range of factors, and the ministry is working to develop clear priorities and criteria as the next step in this process. The new policy will help ensure sustainable growth in Ontario's postsecondary education system, and is particularly important in this period of fiscal restraint.

At this time, no decisions have been made about the host institutions or communities. Pending government direction, at a future date, the ministry will put in place a transparent process to guide satellite campus development and support the creation of three new campuses.

Once again, thank you for your letter and interest in enhancing postsecondary education opportunities in Ontario.

Sincerely,

Glen Murray
Minister

c: Dalbir Singh Kamboj
Gurdial Singh
Gurmit Singh Tamberh

04-0177 (2012/01)

ਇਤਿਹਾਸਕ ਲੋੜ ਕੁੱਝ ਤੇ ਅੱਜ

ਨਰਭਿੰਦਰ

ਲੇਖਕ ਇਕ ਪ੍ਰੰਤੀਬੱਧ ਸੋਚ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ ਜੋ ਸਿਫ਼ਟ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ ਬਲਕਿ ਉਸ ਦਾ ਸਰੋਕਾਰ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਲੈ ਕੇ ਅਜੋਕੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਸਿੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਿਖਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਸਟਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਵਾਚਣ ਹਿੱਤ ਪ੍ਰੋ. ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ (ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜਮ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਾਣਜਾ) ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਲਿਖਤ ਦੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਦਿਲੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਨਰਭਿੰਦਰ ਦੀਆਂ

ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਉਚੇਚੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜੋਕੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀ ਤਹਿਰੀਕ ਵਿੱਚ 'ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ' ਦੀ ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪਹਿਚਾਨ ਹੈ। ਪਹਿਚਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ 'ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ' ਨੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ-ਬਰਤਾਨਵੀ ਧਾੜਵੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਉਠੀਆਂ ਲਗਭਗ 250 ਬਗਾਵਤਾਂ ਲਹਿਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਇੱਕ ਅਲੱਗ ਛਾਪ ਇਹ ਛੱਡੀ ਜਿਸਨੇ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤਾ ਉਹ ਸੀ ਇੱਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਬਦਲ (Ideological Alternative) ਦੇਣਾ। ਪਹਿਲੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ 'ਚ ਬੇਸ਼ਕ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਹਿੰਦੇਸਤਾਨ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਦਿੜ੍ਹ ਸੰਕਲਪ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਬਦਲਵਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਭਾਵ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ-ਦੇਣ 'ਚ ਗਦਰੀ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲ ਕਦਮੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਪੱਖ ਹੋਰ ਵੀ

ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਲੋਕਾਈ ਦੀ ਸਮੂਹਕ ਬਗਾਵਤ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਲਿਆਂਦਾ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਕੁੱਝ ਦਹਾਕਿਆਂ 'ਚ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਖਾੜਕ ਕਾਰਵਾਈਆ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਸਿਰਲੱਥ ਯੋਧਿਆਂ ਨੇ 1857 ਦੇ ਗਦਰ(ਬਗਾਵਤ) ਤੋਂ ਜਿਹੜੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਅਤੇ ਸਪਿਰਟ ਲਈ ਉਹਨੇ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮੀ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਰੂਹ ਢੂਕੀ। ਬੇਸ਼ਕ ਸੈਂਕੜੈ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ-ਫਾਂਸੀਆ, ਉਮਰ ਕੈਦਾਂ, ਕਾਲੇ ਪਾਣੀਆਂ, ਅੰਤਾਂ ਦੇ ਤਸੀਹਿਆਂ, ਜ਼ਬਰ ਜੂਲਮ ਜਾਇਦਾਤਾਂ ਜ਼ਬਤੀ -ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਲਹਿਰ ਵਕਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਬਾਦਿੰਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਅਸਫਲ ਹੀ। ਪਰ ਇਹ ਅਸਫਲ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਅਮੀਰ ਤਜਰਬੇ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੌਮੀ ਬਗਾਵਤੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਉਤੇਜਾ ਦਿੱਤੀ, ਸਗੋਂ ਅੱਜ ਵੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਤੇ ਉਤੇਜਾ ਦਾ ਸ੍ਰੋਤ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਕਈ ਮਿਸਾਲਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਅਧੂਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਸਫਲ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਸਥਿਅਤਾਦਾਇਕ ਸਬਕ ਛੱਡ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆ ਲਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਨਸਲਾਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ

ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਨੇ 1757 'ਚ ਬੰਗਾਲ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਇੱਕ ਵਪਾਰੀ ਕੰਪਨੀ ਇੱਕ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ ਹਥਿਆਉਣ ਤੱਕ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚੀ ਇਸਦੀ ਦਾਸਤਾਂ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹਨੂੰ ਸਿਰਫ 'ਛਲ ਫਰੇਬ ਦੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ' ਕਹਿਕੇ ਟਾਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਦਰ ਅਸਲ ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਵੀ ਪਨਪ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਹੁਣ ਕਈ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਨੇ ਫਰੋਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਮੁਗਲ ਕਾਲ 'ਚ ਖੇਤੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ, ਦਸਤਕਾਰੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਮੁਗਲਾਂ ਵਲੋਂ ਲਾਏ ਲਗਾਨ ਲਗਭਗ 2/5 ਹਿੱਸਾ ਆਦਿ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਉਤੇ ਜਿਹੜਾ ਆਰਥਿਕ ਭਾਰ ਪਾਇਆ ਉਸਨੇ ਕੰਪਨੀ ਰਾਜ ਲਈ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕੀਤਾ। ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਮੁਗਲ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਪਤਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਆ ਰਹੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸ਼ਾਤਰ ਹੱਥ ਕੰਢੇ ਵੀ ਕਾਰਗਰ ਸਾਬਤ ਹੋਏ। ਭਾਵ ਸ਼ਾਤਰ ਹੱਥ ਕੰਡਿਆਂ ਦੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਸੱਭਤ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸਾਹੂਕਾਰ, ਜਿਸਨੂੰ ਮੁਗਲ

ਸਮਰਾਟ ਨੇ ਜਗਤ ਸੇਨ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸਦੇ ਕੋਲ ਬੰਗਾਲ ਦਾ ਸਾਰਾ ਮਾਲੀਆ ਇਕੱਟਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਕਰਜ਼ਾ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਪਾਸੋਂ ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਚੋਂ ਮੋਟਾ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਇਵਜ਼ 'ਚ ਪਲਾਸੀ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ 'ਚ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਕਰ ਜਾਣਾ ਆਦਿ। ਭਾਵ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਰਾਜ ਆਪਣੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਆ ਰਹੇ ਬਦਲਾਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਵੇਸਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਹਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹੋਣੀ ਤੇ ਛੱਡ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਰਾਜ ਦਾ ਢਹਿ ਧੇਰੀ ਹੋਣਾ ਤਹਿਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜੂਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਰਾਜ ਉਹਦੇ ਨਾਲੋਂ ਬੇਹਤਰ ਹੋਵੇ। 1757 ਤੋਂ 1790 ਤੱਕ ਕੰਪਨੀ ਰਾਜ ਐਨਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਸਗੋਂ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਕੰਪਨੀ ਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਫਰਤ ਇੱਕ ਵਜੋਂ ਕੰਪਨੀ ਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਫਰਤ ਦੀ ਕਿਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਪਹਿਲਾਂ 3.1/2 ਫੀ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 5 ਫੀਸਦੀ ਕੀਤੀ ਫਿਰ 10 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ। (ਡਿਜ਼ਰੀਲੀ ਪੇਪਰਜ਼ 18 ਮਾਰਚ 1859)। ਵੈਸੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਾਕਮਾਂ 'ਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸਨ, ਇੱਕ ਪੱਖ ਟੈਕਸ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਲੋਚਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਪਰ ਦੂਸਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇ ਇਉਂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਰਾਜ ਦੀਵਾਲੀਆ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ 1857 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਫੌਜੀ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਖਰਚਿਆਂ 'ਚ ਅਥਾਹ ਵਾਧਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੋ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੱਤ ਸੀ ਕਿ ਬਗਾਵਤ ਸਮੇਂ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖਰਚੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਵਸੂਲੇ ਜਾਣ। ਸੋ ਵਿਲਸਨ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਬਜਟ ਵਿੱਚ ਹੀ ਟੈਕਸ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸਨੂੰ ਪਿਛੋਂ ਕੈਨਿੰਗ ਨੇ 100 ਤੋਂ 200 ਫੀਸਦੀ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਰਾਜ ਨੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵੀ ਚਾਲ ਚੱਲੀ ਲਿ ਪੈਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੀ ਉਮਰ ਲਮੇਰੀ ਕਰਨ ਲਈ 'ਸਾਨੂੰ ਅਸਰ ਗੁਖ ਵਾਲੇ ਜੰਗੀਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਛੋਟਾਂ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ 'ਚ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ' (ਵੱਡ ਪੇਪਰਜ਼) ਤਾਂ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਰਹਿਣ। 1862 'ਚ ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੂਤੀ ਕਪੜੇ ਉਤੇ 5 ਫੀਸਦੀ ਡਿਊਟੀ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਹਿੰਦੇਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕੱਤਨ ਵਾਲੀਆਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਉਤੇ ਲਾਈਸੈਂਸ ਫੀਸ ਸਮੇਤ ਟੈਕਸ ਵਧਾ ਦਿੱਤੇ। 1873 'ਚ ਬਗਾਲ ਤੇ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲ ਪੈ ਗਿਆ। ਪਰ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਇਹਵੀ ਇਸ ਦੌਰ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਹੈ ਕਿ 8 ਫਰਵਰੀ 1872 ਨੂੰ ਅੰਡੇਮਾਨ ਟਾਪੂਆਂ ਉਤੇ ਇਕ ਜੂਝਾਰੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਵਾਇਸਰਾਏ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਰਾਜ ਜਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਈ ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਕ੍ਰਿਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਲੋਕਾਈ ਅੰਦਰ ਵੀ ਰਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫਰਤ,

ਰੋਹ ਅਤੇ ਗੁੱਸਾ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਭਿਆਨਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਲ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਉਤੇ 1848 'ਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਲਹੌਰ 'ਚ ਅਫਰਾ ਤਫ਼ਰੀ ਮੱਚੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਰੈਜੀਫ਼ੈਂਟ ਹੈਨਰੀ ਲਾਰਨ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕੁੱਝ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਹੈਨਰੀ ਲਾਰਨ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਬੋਲਣ ਤੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦੇਣ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਈ ਅਤੇ ਜੋ ਅਸਫਲ ਹੋ ਗਈ- ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀ ਮੁੱਖੀ ਭਾਈ ਮਹਾਰਾਜ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੱਥ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਰਾਜ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਥ ਰੋਣ ਕਰਕੇ ਇੱਹਨੂੰ 'ਪ੍ਰੇਮ ਸਾਜ਼ਿਸ਼' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਮਹਾਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਹਤਾਰ ਤਾਂ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਉਹ ਗ੍ਰਿਹਤਾਰੀ ਵਿੱਚੋਂ ਭੱਜ ਗਿਆ ਸ

ਪਹਿਲੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦਾ ਜਾਰੀ ਰੂਪ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਲਹਿਰ ਖਿਲਾਅ ਦੋਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਪਹਿਚਾਨ (ਛਾਪ) ਜ਼ਰੂਰ ਛੱਡ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬੇਸ਼ਕ 1857 ਦੇ ਗਦਰ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭੁਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸਚ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਬਗਾਵਤ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੈ ਕੁਟਲ ਨੀਤੀ ਵਰਤ ਦਿਆਂ ਨਵਾਬਾਂ ਤੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਮੀਨਾਂ ਦੇ ਲਾਲਚ ਨਾਲ ਅਤੇ ਰਿਐਤਾਂ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿਠੂ ਬਨਾ ਲਿਆ। ਪਰ ਲਿਫ਼ਰਸ਼ਿਪ ਵਿਹੁਣੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਫਿਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵਿਰੁਧ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਇਸ 'ਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੀ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਦੀ ਛਾਉਣੀ (21 ਮਈ 1857), ਫਿਰੋਜਪੁਰ ਛਾਉਣੀ 45 ਤੋਂ 47 ਵੀਂ ਰਜਮੈਂਟ (13 ਮਈ) ਅਤੇ ਸਿਆਲਕੋਟ ਦੀਆਂ ਬਗਾਵਤਾਂ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਨਾਲ ਖੇਤਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਬਗਾਵਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਕੁਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਣੀ ਤਾਂ ਜਲੰਧਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਿਦਰੋਹ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਸੀ ਪਰ ਬਾਬਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਵਿਦਰੋਹੀਆਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕੀਤੀ। ਅੰਬਾਲਾ ਤਾਂ ਬਗਾਵਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੇਂਦਰ ਸੀ ਜਿਥੇ ਜੁਲਮ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਰੰਗਟੇ ਖੜੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਨੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਸਹੁੰ ਖਾਧੀ ਸੀ ਕਿ ਫੌਜੀ ਅਦਾਲਤ ਬਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਢਿੱਲ ਨਾ ਕਰੋ ਬੇਸ਼ਕ ਉਹ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਣ, ਫਾਂਸੀ ਤਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਹੈ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਪਬਲਿਕ 'ਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਬੈਠ ਜਾਵੇ।

ਪਰ ਇਹ ਦਹਿਸ਼ਤ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਵਿਸਾਖੀ 1857 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਫਿਰ ਅੰਗੜਾਈ ਲਈ। ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫੌਜ 'ਚ ਰਹੇ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇੱਕ ਇਕੱਠ ਕਰਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਬਗਾਵਤ ਦਾ ਝੰਡਾ ਚੁੱਕ ਲਿਆ। ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਵਿਦਰੋਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਸੀ। 22 ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵੰਡਕੇ 22 ਸੂਬੇ ਬਾਪੇ ਅਤੇ ਇਕ ਐਰਤ ਸੂਬਾਂ ਵੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਜਮਹੂਰੀ ਤੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਵਿਹੁਣਾ। ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਹੋਣ ਅਤੇ ਚੰਡੀ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਹਿਤ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇਖੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜ ਹਿਤ ਤਾਕਤਾਂ ਨਾਲ ਡਟ ਕੇ ਖੜਨਾ। ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਨਿਸਲ ਹੋਈ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਰੂਹ ਫੂਕੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਪੱਖ ਸੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸਵੈਨਿਰਭਰਤਾ ਤੇ ਸਵੈਮਾਨ ਦਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਸਤਰਾਂ ਦਾ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਦਾ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ, ਡਾਕਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਰੇਲਾਂ ਦਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਦਿਆ ਦਾ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਇਹ ਮੁਕੰਮਲ ਨਾ ਮਿਲਵਰਤਣ ਲਹਿਰ ਸੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਭਰਤਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਨਾ ਵਿਆਜ ਲੈਣ ਨਾ ਵਿਆਜ ਦੈਣ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਚ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸੱਭ ਤੋਂ ਖਤਰਨਾਕ ਦੌਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮੁੜ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲੀਹ ਤੇ ਤੇਰੀਆ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਚੰਗਾ

ਹੁੰਗਾਰਾ ਸਿਲਿਆ। 1857 ਦੇ ਗਦਰ ਤੋਂ ਡਰੀ ਹੋਈ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੇ ਬੇਜਮੀਨੇ ਤੇ ਆਰਥਕ ਮੰਦਵਾੜੇ ਦੇ ਮਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹਾਦਰ ਜੋਧੇ ਤੇ ਜੰਗ ਜੂ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਕੁਕਾ ਲਹਿਰ ਦੇ ਇਸ ਪੱਖ ਕਰਕੇ ਨੇੜਲੇ ਦੇਸ਼ ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾਇਆ, ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਕੁਕਾ ਰਜਮੈਂਟ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਜਿੰਨਾਂ 'ਚ ਕਾਬਲ (ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ) ਦੇ ਅਮੀਰ ਅਤੇ, ਰੂਸ ਦੇ ਜਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਉਣ। ਭੂਟਾਨ, ਹੈਦਰਾਬਾਦ, ਲਖਨਊ, ਗਵਾਲੀਅਰ ਤੇ ਬਨਾਰਸ ਤੱਕ ਗੱਠੋਜੜ ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸਰਕਾਰੀ ਰੀਜ਼ੇਟ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸਰਕਾਰੀ ਰੀਜ਼ੇਟ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਚੌਥੇ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਉਰਿਆਸਤੀ ਵੱਜਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਕਿਆ ਦੀ ਭਰਤੀ ਕਿਸੇ ਲੰਬੇਰੀ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਵੇਖੀ ਗਈ ਉ

ਬੇਸ਼ਕ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਰਾਏਕੋਟ ਅਤੇ ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ 'ਚ ਬੁੱਚੜਾ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕਿ ਬਹੁਤ ਜਾਲਮਾਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੁੱਚਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਵੇਂ ਲਗਭਗ 70 ਦੇ ਕਰੀਬ ਕੂਕੇ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਉੜਾਏ ਗਏ, ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੇ, ਜ਼ਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਡੱਕੇ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਕਈ ਸੂਬੇ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਬਾਹਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਲਾ 144 ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਕੁਕਿਆਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਕਰਨ ਤੇ ਵੀ ਮਨਾਹੀ ਲੱਗ ਗਈ ਅਤੇ ਹਰ ਜ਼ਿਲੇ 'ਚ ਕੁਕਿਆਂ ਤੇ ਸਖਤ ਨਿਗਾਹ ਰੱਖੀ ਗਈ ਅਤੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਚੌਂਕੀ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਿਹੜੀ ਲਗਭਗ 50 ਸਥਾਪਤ ਰਹੀ। ਪਰ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮਨਾ ਉੱਤੇ ਗਹਿਰੀ ਛਾਪ ਛੱਡੀ। 1871 ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਲਾਵਤਨੀ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਇਸ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਐਨੀ ਸੀ ਕਿ ਕੁਕਿਆਂ ਚੌਂਕੀ ਵੀ ਪਾਠ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਸੀ, ਪਾਠ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ, ਧੂਫੀਏ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 6 ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕੈਦ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਹਿਰ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੇ ਬਚੇ ਬੁਰੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੇ ਭੋਰੇ ਪੁੱਟ ਕੇ ਆਪਣਾ ਮਿਸ਼ਨ ਚਾਲੂ ਰੱਖਿਆ।

ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਦੇਈਏ ਕਿ ਕੁਕਿਆਂ ਨੇ ਬੇਸ਼ਕ ਗਉਂ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੁੱਚੜਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਬਦਲੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਜਾਮ ਪੀਤੇ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰੀਕਾਰਡ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਬੁੱਚੜਖਾਨੇ ਖੋਲਣ ਪਿਛੇ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਆਗਥਿਕ ਹਿੱਤ ਸਨ। 1865 ਤੋਂ ਲੈਕੇ 1890 ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਚੌਂਡੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਚਮੜਾ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੇ ਯੂਰਪ ਦੀ ਮੰਡੀ 'ਚ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਬਣਾ ਕਿ ਵਪਾਰੀਆਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੱਖਾਂ ਰੂਪਏ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਸਤੂਲੀ ਸੀ। ਇਧਰ ਕਿਉਂਕਿ ਖੇਤੀ ਲੈਖੀ ਪਸੂਆਂ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਸੀ ਇਹ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕੌਮੀ ਸਰਮਾਇਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਿਉਂਕਿ ਭਰਤੀਆਂ ਦੇ ਆਗਥਿਕ ਹਿੱਤ ਸਨ। 1878-1887 ਤੱਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਜ਼ਿਹੜੇ ਰੀਕਾਰਡ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨੀ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਚੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁੜ ਉਭਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਰਤੀ ਕਰਕੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਰਬੀ ਅਪਰੀਕਾ 'ਚ ਚੰਡੀਆਂ ਡਰੈਣੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਆਉਣ ਲੈਂਦੀਆਂ ਸਨ। 1886-87 ਦੇ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ 1,20,000 ਏਕੜ ਜਮੀਨ ਵਿਕੀ ਜਾਂ ਗਹਿਰੇ ਪੈਣ ਲੱਗੀਆਂ। 1870-71 ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਹਸ਼ਿਆਰਪੁਰ 'ਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਡਰੈਣੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਆਉਣ ਲੈਣ ਦੀ ਸਹਿਜੀ ਸੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਦੇ ਆਕਾਰ ਛੋਟੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਹਸ਼ਿਆਰਪੁਰ 'ਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕਿਹੜੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਰਿਕਬੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨੀ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਚੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁੜ ਉਭਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਰਤੀ ਕਰਕੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਰਬੀ ਅਪਰੀਕਾ 'ਚ ਚੰਡੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਵੇਂ ਲੈਣ ਦੀ ਸਹਿਜੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਹਸ਼ਿਆਰਪੁਰ 'ਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕਿਹੜੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਰਿਕਬੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨੀ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਚੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁੜ ਉਭਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਰਤੀ ਕਰਕੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਰਬੀ ਅਪਰੀਕਾ 'ਚ ਚੰਡੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਵੇਂ ਲੈਣ ਦੀ ਸਹਿਜੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਜਲੰਧਰ

ਲੜਾਈਆਂ ਲੜੀਆਂ ਇਹਨਾਂ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇ ਕਿਰਕ ਚੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ। ਇਹਦੀ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਦੇਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। 1806 'ਚ ਵੈਲੂਰ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਫੌਜੀ ਟੁਕੜੀ ਨੇ ਬਰਮਾ 'ਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤਾਂ 400 ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੀ ਇਸ ਟੁਕੜੀ ਨੂੰ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਉਡਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਜੇਹੇ ਵੇਰਵੇ 1835, 1843, 1849, 1950, ਤੇ 1856 'ਚ ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ(ਕੈਂਬਰੇਜ਼ ਹਿਸਟਰੀ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ)। ਕਨੇਡਾ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਸਨ। ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕਾ, ਮਲਾਇਆ, ਮਾਰਸ਼ਿਸ਼, ਫੌਜੀ, ਵੇਸਟ ਇੰਡੀਜ਼ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਗੁਆਨਾ ਆਦਿ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਕੰਪਨੀਆਂ 'ਚ ਜਿਆਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ ਨੂੰ 'ਗਿਰਮਿਟੀਆ ਮਜ਼ਦੂਰ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੋਟੀ ਜਿਹੀ ਨਿਗਾਹ ਉਹਨਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਵੀ ਮਾਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਪੰਜਾਬੇ ਬਾਹਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਸਨ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ 'ਚ ਗੁਪਤ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਬਣਨਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੰਮੀ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 22 ਜੂਨ 1887 ਨੂੰ ਪੂਨੇ ਰੈਂਡ ਪਲੇਂਗ ਅਫਸਰ ਅਤੇ ਲੈਫਟੀਨੈਟ ਆਏਸੇਸਟ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਦਿਨ ਸਨ ਜਦੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਆਪਨੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਦੀ ਜੰਅਤੀ ਮਨਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਿਹੜੇ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਸਰਇਂਜਾਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਹ ਸਨ ਚਾਫੇਕਰ ਬੰਦੂ, ਦਮੋਦਰ ਅਤੇ ਬਾਲਕਿਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੀਸਰੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਨੇ ਮੁਖ਼ਬਰ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਉਡਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਇਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਗਵਾਹ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਤਿੰਨਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਰਾਨਾਡੇ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਵੇਂ ਦੀਆਂ ਸਮਤੀਆਂ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਵੀ ਬਣੀਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਰਵਿੰਦਰ ਨਾਥ ਠਾਕੁਰ, ਜਿਉਤਿੰਦਰ ਨਾਥ ਠਾਕੁਰ ਰਾਜ ਨਰਾਇਣ ਬੋਸ ਆਦਿ ਬਹੁਤ ਸਰਗਰਮ ਸਨ ਇੰਨਾਂ ਸਮਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹੁੰ ਚੁਕੜੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਤਾਕਤ ਦੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਰਾਜ ਨਰਾਇਣ ਬੋਸ ਨੂੰ ਕੰਮੀ ਆਜਾਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਮੌਢੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਵੇਂ ਹੀ 20 ਸਤੰਬਰ 1871 ਨੂੰ ਕਲਕੱਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਚ ਕੰਮ ਚਲਾਉਂ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਛੁਗ ਮਾਰਕੇ ਇੱਕ ਪਠਾਣ ਨੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਵਾਰੇ ਚਰਚਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵਹਾਬੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ। ਵਹਾਬੀ ਲਹਿਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੁਕਾ ਲਹਿਰ ਦੀ ਹੀ ਸਮਕਾਲੀ ਸੀ। 8 ਫਰਵਰੀ 1872 ਨੂੰ ਅੰਡੇਮਾਨ ਟਾਪੂਆ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਵਾਈਸਰਾਏ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਲੀਅਮ ਹੰਟਰ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ, 'ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸੱਤਾ ਲਈ ਭਿਅੰਕਰ ਖਤਰਾ ਹਨ' ਪਰ ਇਹ ਰਾਜਸੀ ਕਤਲਾਂ ਤੇ ਸਮਤੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇੱਕ ਜਥੇਬੰਦ ਅੰਦੋਲਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣ ਸਕਿਆ।

ਬੰਗਾਲ 'ਚ ਅਰਬਿੰਦੂ ਘੋਸ਼ ਅਤੇ ਭੁਪਿੰਦਰ ਨਾਥ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਬਣੀਆਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਮਤੀਆਂ ਨੇ ਹੀ 'ਯੁਗਾਂਤਰ' ਅਤੇ ਬੰਦੇ ਮਾਤਰਮਾਂ ਨਾਮੀ ਪਰਚੇ ਕੱਢਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਪਿਰਟ ਅਤੇ ਬਗਾਵਤ ਦੀ ਰੂਹ ਫੁਕਣ ਵਾਲਾ ਅਗਵਿੰਦੇ

ਘੋਸ਼ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਸਮਤੀਆਂ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਲਗਭਗ 20,000 ਸੀ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ 'ਲਿਬਰਟੀ' ਅਤੇ 'ਸਤੰਤਰ ਭਾਰਤ' ਨਾਂ ਦੇ ਪਰਚੇ ਵੀ ਕੱਢੇ। ਕਲਕੱਤੇ 'ਚ ਯੁਗਾਂਤਰ ਤੇ ਬੰਦੇ ਮਾਤਰਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਧਿਆ ਅਤੇ ਨਵ-ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਪੰਦਰਾ ਰੋਜ਼ਾ ਅਖਬਾਰ ਕੱਢਿਆ ਸੀ ਅਨੁਸ਼ਿਲਨ ਸਮਤੀ ਨੇ ਹੇਮ ਚੰਦਰ ਕਾਨੂੰਨਗੇ ਨੂੰ ਹਵਿਆਰ ਚਲਾਉਣ ਤੇ ਬੰਬ ਬਨਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਿਆ। 30 ਅਪ੍ਰੈਲ 1908 ਨੂੰ ਮਜ਼ਹਬਨਗਰ ਵਿਚ ਇੱਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਜੱਜ ਕਿੰਗਫਰੈਡ ਉੱਤੇ ਖੁਦੀਰਾਮ ਬੋਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਫਲਤ ਚਾਕੀ ਨੇ ਬੰਬ ਵੀ ਸੁਟਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜੱਜ ਤਾਂ ਬਚ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇੱਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅੰਰਤ ਕੁਮਾਰੀ ਕਨੇਡੀ ਮਾਰੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ ਸੀ। 6 ਮਈ 1909 ਨੂੰ ਅਲੀਪੁਰ ਸਾਜ਼ਿਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਵਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹਿੰਮਤ ਦਾਸ ਸਮੇਤ 15 ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਲੇ ਪਾਣੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਜ਼ਬਰ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਹਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਲੰਡਨ, ਪੈਰਿਸ, ਬਰਲਿਨ, ਸਨਫਰਾਂਸਿਸਕੋ, ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਗਦਰੀਆਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ, ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ, ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਬਣੇ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੰਨਾਂ ਭਾਰਤੀ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਕੰਮਾਂਤਰੀ ਸੰਪਰਕ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ, ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਹਮਾਇਤ ਲੈਣੀ ਸੀ ਇਸ ਮੰਤਰ ਲਈ ਲਈ ਸ਼ਿਆਮਜੀ ਕਿਸ਼ਨ ਵਰਮਾ, ਵਿਨਾਇਕ ਦਮੋਦਰ, ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ, ਤਾਰਕਨਾਥ ਦਾਸ, ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਭੀਕਾ ਜੀ ਕਾਮਾ, ਰੁਸਤਮ ਜੀ ਕਾਮਾ, ਵਰਦੰਦਰਨਾਥ ਚੱਟੋਪਾਇਆ, ਬਰਕੱਤ ਉੱਲਾ, ਰਾਜ ਮਹਿੰਦਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਅਤੇ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਦਕਾ ਹੀ ਲੰਡਨ, ਪੈਰਿਸ, ਬਰਲਿਨ, ਜਾਪਾਨ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਸਨਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਆਦਿ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਬਣੇ।

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਬਣੇ ਇਹਨਾਂ ਕੇਂਦਰਾਂ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਉੱਤੇ 1857 ਦੇ ਗਦਰ ਦਾ ਗਹਿਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਸ੍ਰੋਤ ਸੀ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਪਰਚੇ ਦਾ ਨਾਮ ਗਦਰ ਰੱਖਿਆ। 1915 'ਚ ਮੁਕੰਮਲ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਲੈਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ 8000 ਸਿਰਲੱਖ ਯੋਧਿਆਂ 'ਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਭਾਰਤੀ ਇਨਕਲਾਬ ਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲਹਿਰ ਦਾ ਅਮੀਰ ਵਿਰਸਾ ਸੀ ਸਗੋਂ ਯੁਰਪ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਤੱਖਿਆਂ ਵਿਚਾਰਪਾਰਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਵਾਰੇ ਵੀ ਸਮਝ ਸੀ।

ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਵਿਸਵਵਿਆਪੀ ਲੜਾਈ ਦੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਗਹਿਰਾ ਹਨ' ਪਰ ਇਹ ਰਾਜਸੀ ਕਤਲਾਂ ਤੇ ਸਮਤੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇੱਕ ਜਥੇਬੰਦ ਅੰਦੋਲਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣ ਸਕਿਆ।

ਬੰਗਾਲ 'ਚ ਅਰਬਿੰਦੂ ਘੋਸ਼ ਅਤੇ

ਲਿਖੋਲਟ

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਸੰਘਰਸ਼

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਯੱਕੜੇ ਨਾਲ ਵਿਕਦੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਸਬੰਧੀ ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਅੱਜ ਜੇਲ੍ਹ ਮੰਤਰੀ ਸਰਵਨ ਸਿੰਘ ਫਿਲੋਰ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਘਿਰਾਓ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜੇਲ੍ਹ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਘਰ ਮੂਹਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਹੁੰਦੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਫਿਲੋਰ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਦੱਸਦਿਆਂ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ.(ਜੇਲ੍ਹਾਂ) ਸ਼ਸ਼ੀਕਾਂਤ ਵੱਲੋਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਲੀਡਰਾਂ, ਪੁਲੀਸ ਅਫਸਰਾਂ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦੀ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ ਨੇ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਘਿਰਾਓ ਕੀਤਾ ਮੰਤਰੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਘਰ 'ਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਜਿਹਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਲੰਡਨ, ਪੈਰਿਸ, ਬਰਲਿਨ ਅਤੇ ਕੋਨਕਾ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਤੇ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਰੋਕਥਮ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਗਲੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰੀ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਰੋਕਥਮ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਗਲੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹ

ਮੀਡੀਆ, ਲੋਕ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਅਤੇ ਬਦਲ ਦਾ ਸਵਾਲ

ਮਨਦੀਪ

ਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਵੱਡੀਆਂ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਹਨ। ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਕਾਢ ਤੇ ਵਰਤੋਂ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਚੰਗੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਦੀ ਕਾਢ ਤੇ ਵਰਤੋਂ ਨੇ ਸੰਚਾਰ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਵਜੋਂ ਨਵੇਂ ਕੀਰਤੀਮਾਨ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ 15 ਸਤੰਬਰ 1954 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਟੀ.ਵੀ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਉਝ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਸਾਰਣ 1982 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਰੰਗਦਾਰ ਟੀ.ਵੀ. ਦਾ ਰੂਪ ਵੀ ਇਸ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤੇ ਖੇਤਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਤਹਿਤ ਡੀ.ਡੀ. 2 ਅਤੇ ਡੀ.ਡੀ ਮੈਟਰੋ ਵਰਗੇ ਚੈਨਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਜਿਸਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਮਾਇਣ ਤੇ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤੇ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ।

1991 ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਤਹਿਤ ਨਰਸਿਮ ਰਾਓ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸੀ-ਬਦੇਸੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬਹਾਡਕਾਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰ ਖੇਤਰ 'ਚ (ਟੀ.ਵੀ.ਰੇਡੀਓ) ਅਨੇਕਾਂ ਖੁਲ੍ਹਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਿਸਦੇ ਤਹਿਤ ਅਨੇਕਾਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਉਦਯੋਗ, ਖੇਤੀ ਤੋਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਧੜਾਪੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਨਵੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਅੰਗ ਵਜੋਂ ਮੀਡੀਆ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਅਨੇਕਾਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੈਅ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਅੱਜ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਜੋ ਮਾਰ੍ਗ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੁਸਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਨਿਕਲ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮੀਡੀਆ ਹੀ ਉਹ ਸਾਧਨ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਸਮਾਜੀ ਤੇ ਸਰਮਾਈਦਾਰੀ ਪੱਖੀ ਇਹਨਾਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ 'ਸੁਚੱਜੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ' ਦਾ ਰੋਲ ਨਿਭਾਇਆ ਤੇ ਖੁਦ ਇਕ ਮੁਨਾਫੇ ਦੀ ਸਨਅਤ ਵਜੋਂ —

1991 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਇਜਾਰੇਦਾਰੀ ਦਾ ਦੌਰ ਤੇਜ਼ੀ ਫੜਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਜਾਰੇਦਾਰੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਬਾਦੀ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਲੁੱਟ ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। 1995 ਵੱਖ-ਵੱਖ ਚੈਨਲ ਸੈਟੇਲਾਈਟਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਯੂਰਪ, ਏਸ਼ੀਆ ਅਤੇ ਅਫਰੀਕਾ ਨਾਲ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਕੇਬਲ ਟੀ.ਵੀ. ਤੇ ਆਈ.ਪੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਦਾ ਜਾਲ ਵਿਛ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸਨੇ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਦੇ 223 ਮਿਲੀਅਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 134 ਮਿਲੀਅਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਟੀ.ਵੀ. ਤੇ 103 ਮਿਲੀਅਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੇਬਲ ਟੀ.ਵੀ. ਸਮੇਤ 20 ਮਿਲੀਅਨ ਡਿਸ਼ ਉਪਡੋਗਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਹਤ ਵਿਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਲ ਲਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਦੀ 85 ਫੀਸਦੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਤੋਂ 70 ਫੀਸਦੀ ਪੇਂਡੂ ਵਸੋਂ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਟੀ.ਵੀ., ਕੇਬਲ ਟੀ.ਵੀ ਤੋਂ ਡਿਜ਼ਾਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। 91 ਦੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2011 ਤੱਕ ਸੈਂਕੜੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਚੈਨਲ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ ਆਏ ਤੇ ਦੋ ਦਾਗਕਿਆਂ 'ਚ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਘਰ

ਕਰ ਗਏ। ਇਸਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਿਜ਼ੀਪਤੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਨਵੇਂ ਚੈਨਲ ਮੀਡੀਆ ਇੰਡੀਅਸਟਰੀ 'ਚ ਉਤਾਰੇ ਇਹਨਾਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਚੈਨਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੈਂਕੜੇ ਖੇਤਰੀ ਚੈਨਲ ਆਏ ਦਿਨ ਖੁਲ੍ਹੇ ਰਹੇ ਹਨ। 2009 ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚ 700 ਖੇਤਰੀ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਚੈਨਲ ਚਲਦੇ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 2011 ਤੱਕ ਹੋਰ ਵਧ ਰਾਈ 2010 ਵਿਚ 515 ਮੁਫਤ ਚੈਨਲ ਤੇ 150 ਪੇਅ ਚੈਨਲ ਚਲਾਏ ਗਏ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਕੇਬਲ ਇੰਡੀਅਸਟਰੀ ਉਪਰ 270 ਬਿਲੀਅਨ ਖਰਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੂਚਨਾ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਇਸ ਤੇਜ਼ ਤਰਾਰ
ਦੌਰ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਤੇ ਘਰ ਬੈਠੇ ਜਾਂ ਸਫਰ
ਕਰ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾਇਕ ਸਹੂਲਤਾਂ
ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ
ਅਨੇਕਾਂ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਢੰਗ
ਜਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼
ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਟੀ.ਵੀ.
ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਫੌਜ ਲੋਕਾਂ
ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਤਾਇਨਾਤੁ
ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਨਿੱਤ ਨਵੀਆਂ
ਸਕੀਮਾਂ ਰਿਆਇਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰਮਾ
ਕੇ ਅੰਨੇ ਮੁਨਾਫੇ ਕਮਾਉਂਦੀਆਂ
ਕੇਬਲ ਤੇ ਟੀ.ਵੀ. ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ,
ਏਸ਼ੇ ਦੇ ਕਮਾਉਂਦਾਂ ਦੀ ਲੁਟੀ ਜਾ
ਗਹੀ ਸੰਪਤੀ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤੀ
ਟੀ.ਵੀ. ਸਨਅਤ ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ
ਤੇ ਚੀਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੀਸਰਾ
ਜਥਾਨ ਰੱਖਦੀ ਹੈ 2012 ਵਿਚ
ਇਹਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡਣ
ਕਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਥੇ ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਸੰਸਾਰ
ਪੱਧਰ ਤੇ ਮੀਡੀਆ ਇਕ ਮੁਨਾਫੇ
ਦੀ ਸਨਅਤ ਵਜੋਂ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ
ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ
ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਸਮੂਹ ਬਣੇ ਹੋਏ ਜੋ ਪੂਰੀ
ਸਨਅਤ ਤੇ ਇਜਾਰੇਦਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਮੈਂਜੂਦਾ ਸਮੇਂ 'ਦ ਵਾਲ ਡਿਜ਼ਨੀ' ਪਹਿਲੇ
ਨਿਊਯਾਰਕ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ, ਦੂਜੇ 'ਟਾਇਮ
ਵਾਰਨਰ' ਤੀਜੇ 'ਵਾਇਮ ਕੰਮ', ਚੌਥੇ ਰੈਕਬਿ
ਨੀਂ ਵੀ ਹੈ।

ਏਕ ਸੀ. ਸੀ. ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੇ ਸੋਨੀ
ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਦੋ ਹੋਰ ਵੱਡੇ
ਖਿਡਾਰੀ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵੱਡੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ
ਤੋਂ: ਇਲਾਵਾ ਦੇਸੀ ਸਰਮਾਈਦੇਵਰਾਂ ਦੇ
ਅਨੇਕਾਂ ਚੈਨਲ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਰਿਲਾਈਜ਼ਿੰਗ
ਇੰਡਸਟਰੀ ਤੇ ਏਅਰਟੈਲ, ਡਿਜ਼ੀਟਲ
ਟੀ.ਵੀ. ਬਿਗ ਟੀ.ਵੀ., ਬੀ.ਐਸ.ਐਨ.ਐਲ.
ਭਾਰਤੀ ਆਦਿ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵੀ ਇਸ ਦੌੜ
ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤੇ ਖੇਤਰੀ
ਪੱਧਰ ਤੇ ਚਲਦੇ ਟੀ.ਵੀ. ਤੇ ਕੇਬਲ ਚੈਨਲਾਂ
ਉਪਰ ਵੱਡੇ ਪੂਜ਼ੀਪਤੀਆਂ, ਮੰਤਰੀਆਂ,
ਕੇਬਲ ਮਾਫ਼ੀਆ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਇਜ਼ਾਰੇਦਾਰੀ
ਕਾਇਮ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਐਮ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ
ਦੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿਚ ਕਈ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ
ਚਲਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਵੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ
ਸਾਡੂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮੱਦ ਦੇ ਪਾਬੰਦੀਵੇਟ

ਟੀ. ਵੀ. ਤੇ ਕੇਬਲ ਚੈਨਲ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਵੈਡੀਆਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਏ ਬੈਨਰ ਹੇਠ ਮੋਟਾ ਸਰਮਾਇਆ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਸਾਣੀ ਵਾਲੀ ਤਕਨੀਕ, ਮਨੁਖਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਸਾਧਨਾਂ ਉਪਰ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਆਪਣੇ ਤਿਆਰ ਮਾਲ ਦੀ ਖਪਤ ਲਈ ਗ੍ਰਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਨੇਮਾ, ਮਲਟੀਪਲੈਕਸ ਤੇ ਟੀ. ਵੀ. ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਸੱਮੁੱਲ ਲਈ ਅਨੇਕਾਂ ਨਿਆਇਕੀ ਸ਼ਰੀਬਾਂ

ਤੇ ਲੁੱਟ ਕਰਨ ਦੇ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਢੰਗ ਲੱਭਕੇ
ਲੰਘਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਗ੍ਰਾਹਕਾਂ ਨਾਲ ਪੈਦਾ
ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਇਹਨਾਂ 'ਸਵੱਲੜੇ ਸਬੰਧਾਂ
ਪੱਛੇ ਮਨਸ਼ਾ ਤਿਆਰ ਮਾਲ ਦੀ ਖਪਤ ਤੇ
ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਮੌਟੇ ਮੁਨਾਫੇ ਕਮਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ
ਹੈ। ਵੱਡੀਆਂ ਸੰਸਾਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਮੀਡੀਆ
ਅਤੇ ਰਾਕਿਟ ਵਿਚ ਛੋਟੀਆਂ ਫਰਮਾਂ,
ਅੰਪਨੀਆਂ, ਕੇਬਲ ਆਪਰੇਟਰਾਂ ਉਪਰ
ਏਜਾਰੇਦਾਰੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮਾਰਕਿਟ ਦੀ ਲੋੜ ਤੇ ਮੰਗ
ਮੁਤਾਬਿਕ ਵੱਡੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ
ਸੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਖਰੀਦ ਲੈਂਦੀਆਂ
ਹਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਘਾਤਕ ਦੰਤ
ਵੱਚ ਜ਼ਬਰੀ ਖਤਮ ਕਰਨ ਜਾਂ ਵੇਚੇ ਜਾਣ
ਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ
ਆਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ

ਮਿਹਨਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਚੋਂ
ਖਿਸਕਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੂੰਜੀ ਨੂੰ
ਮੁਨਾਫੇ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੱਕ ਸਪਲਾਈ
ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਜੁਟੇ
ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਾਮੇ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ
ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੋਟ੍ਟ ਜਮਾਤ ਵੱਲੋਂ
ਆਪੂਰ੍ਵ ਉਸਾਰੇ ਮੁਨਾਫੇ ਤੇ ਗੈਰ ਪੈਦਾਵਰੀ
ਵਾਲੇ ਸੰਚਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹਿਣ
ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਕ
ਵਰਗ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਸ
ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਦੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਦਾ ਚਾਅ
ਨਹੀਂ ਸਾਂਭਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਬੁਰੀ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਸੁਧ ਹੋ ਕੇ ਲੁਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ
ਤੇ ਲੁੱਟ ਜ਼ਬਰ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਉਮਰ ਲੰਮੀ
ਕਰਨ ਦਾ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਬਣਿਆ ਬੈਠਾ ਹੈ।
ਇਥੇ ਇਕ ਵਰਗ ਉਹ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸਦੀ

ਅਵਾਜ਼ ਅਗਾਂਹਵਧੁ ਵਿਚਾਰਨ 'ਤੇ
ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਜੋ ਲਗਾਤਾਰ
ਇਸ ਮਾਨਵਤਾ ਵਿਰੋਧੀ ਵਰਤਾਰੇ
ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਟੀ.ਵੀ. ਨਾਲ
ਜੋੜਨ ਦੇ ਦੋ ਮੁੱਖ ਵੱਡੇ ਸਾਧਨ
ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜੋ
ਪਰੋਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ
ਮਸਾਲੇਦਾਰ, ਸਨਸਨੀ ਖੇਤ,
ਮਨਘੜਤ, ਝੂਠੀ ਤੇ ਰੂੜੀਵਾਦੀ
ਜਾਣਕਾਰੀ। ਅਸ਼ਲੀਲ, ਲੱਚਰ ਤੇ
ਜਿਣਸੀ ਅਸੱਭਿਆਚਾਰਕ
ਮਨੋਰੰਜਨ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੇ
ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਟੀ.ਵੀ.
ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਅੰਦਰ ਰੂੜੀਵਾਦੀ
ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰੋਸਣ ਵਾਲੇ
ਸੁਸਗਲ ਗੇਂਦਾ ਛੂਲ, ਛੋਟੀ ਬਹੂ,
ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ ਤੇ ਕੁਛ ਤੇ ਲੋਗ ਕਹੋਂਗੇ
ਵਰਗੇ ਹਿੰਦੀ ਸੀਰੀਅਲ, ਮਰਡਰ,
ਡਰਟੀ ਪਿਕਚਰ, ਭੂਤ ਨਾਥ ਤੇ

ਕਿਸੁ ਵਰਗੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਅਸਲੀਲ
ਕਾਲਪਨਿਕ ਤੇ ਪਿਛਾਖੜੀ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ
ਫਿਲਮਾਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ
ਫੈਲਾਅ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਟੈਲੀਬੋਰੇਡ ਸ਼ੋਆ
(ਰੁਦਰਾਕਸ਼ਸ, ਕੁਬੇਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤੇ
ਲਛਮੀ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ
ਮਸ਼ਹੂਰੀਆਂ) ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਵਹਿਮ ਪ੍ਰਸਤੀ
'ਚ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਭਾਰਤ, ਰਮਾਇਣ,
ਕਿਸ਼ਨ, ਜੈ ਹਨੂਮਾਨ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਵਰਗੇ
ਗੈਰ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਸੀਰੀਅਲ, ਡਿਜ਼ਨੀ
ਆਵਰ, ਡੌਰੋਮੈਨ, ਅੰਕਲ ਕੁਰੂਜ ਤੇ ਟਾਮ
ਐਂਡ ਜੈਗੀ ਰਾਹੀਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਲਪਨਿਕ
ਸੁਆਦਾ ਦਾ ਚਸਕਾ ਲਾ ਕੇ ਮਾਨਸਿਕ
ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ
ਹੈ। ਭੁਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਤੇ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਵਾਲੇ
ਰਿਆਇਲਟੀ ਸ਼ੋਆ, ਲਵ ਗੁਰੂ ਤੇ ਲਵ
ਬਰੇਕਰ ਵਰਗੇ ਸੰਕਲਪ ਨਿਤ-ਦਿਨ ਪੈਦਾ
ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ
ਬਾਹਰਲੇ ਕਰੀਮਾਂ, ਪਾਊਡਰ, ਸਾਬਣ ,
ਸੈਂਪੂ, ਕਾਰਾਂ, ਸਕੂਟਰ, ਟੀ.ਵੀ. ਫਰਿੱਜ ਤੇ
ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਉਪਭੋਗੀ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ
ਭੜਕੀਲੇ ਉਕਸਾਉ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਮੱਧਵਰਗ
ਜੀਆਂ ਲਾਲਸਾਫ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਝਕਾ

ਰਹੇ ਹਨ। ਕੈਸ਼ਨ ਟੀ.ਬੀ. ਸਮੇਤ ਗੰਡੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ, ਗੀਤਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਅੱਗੜ ਦੇ ਜਿਸਮ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਜਿਣਸ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਗਦਿਆਂ ਵੇਚਿਆ ਤੇ ਪਰੋਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਬਲਾਤਕਾਰ, ਛੇੜਛਾੜ, ਉਪਾਲੇ ਤੇ ਵੇਸ਼ਵਾਰਮਨੀ ਵਰਗੀਆਂ ਅਮਾਨਵੀ

ਘਟਨਾਵਾ ਦਿਨ ਦਿਨ ਵਧ ਰਹਿਆ ਹਨ।
ਲੁਟੇਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੱਲੋਂ ਵਿਚਿਆ ਲੋਕ
ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਤੇ ਮਲਾ ਸਾਡੀ ਤਜ਼ਿਹੀ

ਬਹਿਣੀ, ਖਾਣ ਪੀਣ, ਰਸਮੋ ਰਿਵਾਜ ਆਪਸੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ, ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜ ਨਾਲੋਂ ਤੋਵੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੰਦ ਕਮਰੇ ਦਾ ਕੈਦੀ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਟੀ.ਵੀ.ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੇ ਧੁੰਦ ਗੁਬਾਰ 'ਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਕੜੀ ਲੋਕਾਈ ਲਈ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਗਰੀਬੀ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਮਹਿੰਗਾਈ, ਬਿਮਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਦੇ ਬਦਲਵੇਂ ਹੱਲ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਿਣ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਾਕਮ ਸਮਰਾਜੀਆਂ 'ਤੇ ਸਰਮਾਈਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਬਾਂ ਭਰਨ ਲਈ ਟੀ.ਵੀ. ਨੂੰ ਲੁਟੇਰੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ, ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਤੇ ਲੋਟ੍ਟ ਗਜ਼ੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਪੱਖ 'ਚ ਲੋਕ ਰਸਾ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਟੀ.ਵੀ. ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ? ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹੱਕੀ ਲੋਕ ਘੋਲ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਬਰ ਤਸ਼ਵੱਦ, ਝੂਠੇ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲੇ, ਲੋਕ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਉਪਰ ਝੂਠੇ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਝਬਰਾਂ ਤੇ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਟੀ.ਵੀ. ਤੋਂ ਸੋਚੇ-ਸਮਝੇ ਤਹਿਕੇ ਨਾਲ ਬਲੈਕ ਆਊਟ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਥੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 19(1) ਏ ਤਹਿਤ ਬੋਲਣ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇਕ ਹੱਥ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਥੇ ਦੂਜੇ ਹੱਥ ਸੱਚ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਾਬੰਧੀਆਂ ਲਾਉਣ ਲਈ ਪੈਟਾ ਵਰਗੇ ਅਨੇਕਾਂ ਐਕਟ ਵੀ ਖੁਲ੍ਹੇਆਮ ਮੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਪ੍ਰੈਸ ਤੇ ਮੀਡੀਆ ਉਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਟਰੋਲ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹਕੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਿਥੇ ਸਰਕਾਰ ਖੁਦ ਕਾਰਪੋਰੇਟਰਾਂ ਦੀ ਹੱਦ ਠੋਕਾਂ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇ ਉਥੇ ਕਾਹਦੇ ਹੋਣੇ ਵੀ ਹਨ।

ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖੂਨ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ 75000 ਕਰੋੜ ਰੁ: ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਉਸਾਰਿਆ ਸੰਚਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ 1995 ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਧਨ ਨਾਲ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕੌਮ ਦੀ ਦੱਲਤ ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ। ਹਕੀਕੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸ ਉਪਰ ਵੱਡੀਆਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ

ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਗਲਬਾ ਹੈ।
ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਸੰਚਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧ
(ਟੀ.ਵੀ., ਰੇਡੀਓ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ) ਦੀ ਕਮਾਲ
ਦੀ ਕਲਾਕਾਰੀ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ
ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਵਰਗ ਦੀ ਲੁੱਟ ਤੇ ਜ਼ਬਰ ਤੇ
ਟਿਕੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਪੱਖੀ ਮੌਜੂਦਾ ਭਾਰਤੀ
ਲੋਟੂ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ, ਖੁਸ਼ਹਾਲ
ਤੇ ਜ਼ਮਹੂਰੀ ਰਾਜ ਬਣਾਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ
ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦਾ ਕਿੱਡਾ ਦਰਦਨਾਕ
ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰੇ ਦੀਆ ਬਦਤਰ
ਹਾਲਤਾਂ 'ਚ ਜਿਉਂ ਰਹੇ ਮਿਹਨਤੀ ਲੋਕਾਂ
ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਜ਼ਮਹੂਰੀ ਅਤ ਦਾ ਝੂਠ
ਸੱਚ ਬਣਾਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪਿਛਲੀ
ਅੱਧੀ ਸਦੀ (54 ਸਾਲ) ਤੋਂ ਬੁੱਧੂ ਬਕਸੇ
ਦਾ ਸੁਰੱਜਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹਰ ਘਰ ਦੀ ਕਨਸ਼ਨ
ਉਤੇ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ
ਹੋਇਆ ਹੈ। 85 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਮਿਹਨਤੀ ਲੋਕਾਂ
ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਕੇ ਚਲਾਉਣ
ਦਾ ਰਿਮੋਟ ਚੰਦ ਕੁ ਲੁਟੇਰੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਹੈ
ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਦੇਸੀ-ਬਦੇਸੀ ਕੰਪਨੀਆਂ
ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਮੀਡੀਏਟ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ
ਲੁੱਟ ਕਰਕੇ ਮੁਨਾਫੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਮਾ ਰਹੇ
ਸਗੋਂ ਉਹ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ
ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਿਛਾਹ ਖਿੜ੍ਹ ਪੂਜਾਵਾਦਾ ਕਦਰਾ ਕੀਮਤਾ
ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ
ਵਿਗਾੜ ਕਰੋ ਹਨ।

Paul Buchheit

Some of America's leading news analysts are beginning to recognize the fallacy of the "free market." Said Ted Koppel, "We are privatizing ourselves into one disaster after another." Fareed Zakaria admitted, "I am a big fan of the free market...But precisely because it is so powerful, in places where it doesn't work well, it can cause huge distortions." They're right. A little analysis reveals that privatization doesn't seem to work in any of the areas vital to the American public.

Health Care

Our private health care system is by far the most expensive system in the developed world. Forty-two percent of sick Americans skipped doctor's visits and/or medication purchases in 2011 because of excessive costs. The price of common surgeries is anywhere from three to ten times higher in the U.S. than in Great Britain, Canada, France, or Germany. Some of the documented tales: a \$15,000 charge for lab tests for which a Medicare patient would have paid a few hundred dollars; an

Privatization, America & Question for another world

\$8,000 special stress test for which Medicare would have paid \$554; and a \$60,000 gall bladder operation, which was covered for \$2,000 under a private policy.

As the examples begin to make clear, Medicare is more cost-effective. According to the Council for Affordable Health Insurance, Medicare administrative costs are about one-third that of private health insurance. More importantly, our ageing population has been staying healthy. While as a nation we have a shorter life expectancy than almost all other developed countries, Americans covered by Medicare INCREASED their life expectancy by 3.5 years from the 1960s to the turn of the century.

Free-market health care has been taking care of the CEOs. Ronald DePinho, president of MD Anderson Cancer Center in Texas, made \$1,845,000 in 2012. That's over ten times as much as the \$170,000 made by the federal Medicare Administrator in 2010. Stephen J. Hemsley, the CEO of United Health Group, made three hundred times as much, with most of his \$48 million coming from stock gains.

Water

A Citigroup economist gushed, "Water as an asset class will, in my view, become eventually the single most important physical-commodity based asset class, dwarfing oil,

copper, agricultural commodities and precious metals."

A 2009 analysis of water and sewer utilities by Food and Water Watch found that private companies charge up to 80 percent more for water and 100 percent more for sewer services. A more recent study confirms that privatization will generally "increase the long-term costs borne by the public." Privatization is "shortsighted, irresponsible and costly."

Numerous examples of water privatization abuses or failures have been documented in California, Georgia, Illinois, Indiana, New Jersey, Texas, Massachusetts, Rhode Island -- just about anywhere it's been tried. Meanwhile, corporations have been making outrageous profits on a commodity that should be almost free. Nestle buys water for about 1/100 of a

penny per gallon, and sells it back for ten dollars. Their bottled water is not much different from tap water.

Worse yet, corporations profit from the very water they pollute. Dioxin-dumping Dow Chemicals is investing in water purification. Monsanto has been accused of privatizing its own pollution sites in order to sell filtered water back to the public.

Internet, TV, and Phone

It seems the whole world is leaving us behind on the Internet. According to the OECD, South Korea has Internet speeds up to 200 times faster than the average speed in the U.S., at about half the cost. Customers are charged about \$30 a month in Hong Kong or Korea or parts of Europe for much faster service than in the U.S., while triple-play packages in other countries go for about half of our Comcast or AT&T charges.

Bloomberg notes that deregulators in the 1990s anticipated a market-based decline in phone and cable bills, an "invisible hand" that would steer competing companies to lower prices for all of us. Verizon and AT&T and Comcast and Time-Warner haven't let it happen.

Transportation

As Republicans continue to deride public transportation as 'socialist' and 'Soviet-style,' China surges ahead with a plan to create the world's most advanced high-speed rail transport network. Government-run high-speed rail systems have been successful in

numerous other countries, and England and Brazil both lament industry privatization.

As a warning to wannabe Post Office privatizers, Greyhound and Trailways once provided service to remote locations in America, but deregulation intervened. The bus companies eliminated unprofitable routes, and cutbacks and salary decreases, all in the name of optimal profits, resulted in drivers working up to 100 hours a week -- a fact to consider any time each of us ride the bus.

With privatization comes automatic rate increases. Chicago surrendered its parking meters for 75 years and almost immediately faced a doubling of parking rates. California's experiments with roadway privatization resulted in cost overruns, public outrage, and a bankruptcy; equally disastrous was the

state's foray into electric power privatization. In Pennsylvania, an analysis of school busing by the Keystone Research Center concluded that "Contracting out substantially increases state spending on transportation services."

Banking

The industry is bloated with deceit and depravity. Almost all of the big names have taken part. Goldman Sachs designed mortgage packages to lose money for everyone except Goldman. Countrywide and Wells Fargo targeted Blacks and Hispanics for unaffordable subprime loans. HSBC Bank laundered money for Mexican

drug cartels. GE Capital skimmed billions of dollars from its customers. Dozens of hedge fund managers have been guilty of insider trading. Bank of America and JP Morgan Chase hid billions of dollars of bonuses and losses and loans from investors. Banks fixed interest rates in the LIBOR scandal. They illegally foreclosed on millions of homeowners in the robo-signing scandal.

Matt Taibbi explained to us how financial malfeasance led to the bubbles in dot-com stocks and housing and oil prices and commodities that extract trillions of dollars away from society.

This is all the result of free-market deregulated private business. The best-known public bank, on the other hand, is the Bank of North Dakota, which remains profitable while serving small business and the public at low cost relative to the financial industry.

Prisons

One would think it a worthy goal to rehabilitate prisoners and gradually empty the jails. But business is too good. With each prisoner generating up to \$40,000 a year in revenue, it has apparently made economic sense to put over two million people behind bars.

The need to fill privatized prisons has contributed to

mass jailings for drug offenses, with African Americans, who make up 13% of the population, accounting for 53.5 percent of all persons who entered prison because of a drug conviction. Yet marijuana usage rates are about the same for Blacks and whites.

Studies show that private prisons perform poorly in numerous ways: prevention of intra-prison violence, jail conditions, rehabilitation efforts. Investigations in Ohio and New Jersey revealed a familiar pattern of money-saving cutbacks and worsening conditions.

Education

The notion that charter schools outperform traditional public schools is not supported by the facts. An updated 2013 Stanford University CREDO study concluded that privatized schools were slightly better in reading and slightly worse in math, with little difference overall. Charter results have shown an improvement since 2009.

An independent study by Bold Approach found that "reforms deliver few benefits, often harm the students they purport to help, and divert attention from...policies with more promise to weaken the link between poverty and low educational attainment."

Just as with prisons and

hospitals, cost-saving business strategies apply to the privatization of our children's education. Charter school teachers have fewer years of experience and a higher turnover rate. Non-teacher positions have insufficient retirement plans and health insurance, and much lower pay.

If big money has its way, our children may become high-tech symbols and objects. Bill Gates proposes quality control for the student assembly line, with video footage from the classrooms sent to evaluators to check off teaching skills.

Consumer Protection

Warning signs about unregulated privatization are becoming clearer and more deadly. The Texas fertilizer plant, where 14 people were killed in an explosion and fire, was last inspected by the Occupational Safety and Health Administration (OSHA) over 25 years ago. The U.S. Forest Service, stunned by the Prescott, Arizona fire that killed 19, was forced by the sequester to cut 500 firefighters. The rail disaster in Lac-Megantic, Quebec followed deregulation of Canadian railways.

Regulation is meant to protect all of us, but anti-government activists have worked hard to turn us against our own best interests. Among

recommended Republican cuts is the Federal Emergency Management Agency (FEMA), which rescued hundreds of people after Hurricane Sandy while serving millions more with meals and water. In another ominous note for the future, the House passed the Clean Water Cooperative Federalism Act of 2011, which would deny the Environmental Protection Agency the right to enforce the Clean Water Act.

Deregulation not only deprives Americans of protection, but it also endangers us with the persistent threat of corporate misconduct. As late as 2004 Monsanto had insisted that Agent Orange "is not the cause of serious long-term health effects." Dow Chemical, the co-manufacturer of Agent

Orange, blamed the government. Halliburton pleaded guilty to destroying evidence after the Gulf of Mexico oil spill in 2010. Cleanups cost much more than the fines imposed on offending companies, as government costs can run into the billions, or even tens of billions, of dollars.

People vs. Profits

As summed up by US News, "Private industry is not going to step in and save people from drowning, or help them rebuild their homes without a solid profit." In order to stay afloat as a nation we need each other, not savvy businesspeople who presume to tell us all how to be rich. We can't all be rich. We just want to keep from drowning.

ਜੰਗ ਰੇ
ਅਮਨ

ਭਾਰਤ-ਪਾਕ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਹਾਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਵਕਾਲਤ

ਪਿਛਲੇ 18 ਵਾਰਿਆਂ ਤੋਂ 'ਹਿੰਦ ਪਾਕ ਦੇਸਤੀ ਮੇਲੇ' ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਚੱਲਦੇ ਆ ਰਹੇ ਆਪਸੀ ਅਮਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ, ਪੁਣਡ ਖੇਤਰ 'ਚ ਵਾਪਰੀ ਦਰਦਨਾਕ ਅਤੇ ਘ੍ਰੰਠ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਉਪਝੇ ਰੋਹ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰਖਦਿਆਂ ਹਿੰਦ-ਪਾਕ ਦੇਸਤੀ ਮੰਚ, ਫੋਕਲੋਰ ਰਿਸਰਚ ਅਕਾਦਮੀ, ਪੰਜਾਬ ਜਾਗਰੂਤੀ ਮੰਚ, ਪੁਨਰਜੋਤ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਰੂਪ 'ਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਸੁਯੋਗ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਅੱਜ ਉਕਤ ਸੰਗਠਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਥਾਨਕ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਭਵਨ ਦੇ ਕਾਨਫਰੰਸ ਹਾਲ ਵਿਖੇ 'ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਪਾਕ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਿਸ 'ਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ, ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਦੌਰਾਨ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧਾਂ 'ਚ ਕੁੜੜਣ ਲਈ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕੱਟੜਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੂਪ 'ਚ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ, ਜਦਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ 'ਚ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਵੀ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਭੂਮਿਕਾ

'ਤੇ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਸੈਮੀਨਾਰ ਨੂੰ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆਈ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਸਾਫ਼ਮਾ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਹਿਯੋਗ ਹਾਸਲ ਰਿਹਾ। ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਜ਼ਾਦੀ ਵੇਲੇ ਹਿੰਦ-ਪਾਕ ਵੰਡ ਮੰਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜਿੰਦਗੀਆਂ ਗਵਾ ਬੈਠੇ 10 ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਸ਼ਾਮੇਤ ਹੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਆਪਸੀ ਜੰਗਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮੌਤ ਦੀ ਗੋਦ ਜਾ ਪਏ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਮਿੰਟ ਦੇ ਮੌਨ ਨਾਲ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹੋਈ। ਸੈਮੀਨਾਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਭਾਸ਼ਣ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਅਜ਼ੀਤ ਦੇ ਸਹਿ। ਸੰਪਾਦਕ ਸ੍ਰੀ ਸਤਨਾਮ ਮਾਣਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਕੁਲਦੀਪ ਨਈਅਰ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਅਮਨ ਦਾ ਕਾਰਵਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹੋਰ ਵਰ੍ਹੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਘਟੀਆ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਇਸਨੂੰ ਬਿਖੇੜਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੱਛੜੇਪਨ ਨੂੰ ਪਛਾੜਨ ਲਈ ਆਪਸੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਪਰ ਇਸ ਲਈ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ 'ਚ ਗਲਤਾਨ ਹੁਕਮਾਨ ਸੁਹਿਰਦ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਮੂਡ 'ਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 2014 'ਚ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚ ਨਾਟੋ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਉਪਰੰਤ ਜੇਕਰ ਕੱਟੜਪੰਥੀ

ਹਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਊਥ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਕਜੁਤ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਕਦਮ ਪੁੱਟਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਵਿਚਿਤ੍ਰ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਜੰਗ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਖਤਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਏਕਤਾ ਵੱਲ ਅਗਾਂਹ ਵਧਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਰਜਿਵ ਸ਼ਰਮਾ, ਡਾ: ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਡਾ: ਪਰਮਿੰਦਰ, ਸ੍ਰੀ ਜਤਿੰਦਰ ਬਰਾੜ, ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਵੀਨ, ਕਾਮਰੇਡ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਸਲ, ਸ਼ਾਇਰ ਸੁਰਜੀਤ ਜੱਜ, ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜਰਮਨੀ, ਸ੍ਰੀ ਜਤਿਨ ਦਿਸਾਈ ਨੇ ਵੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਸੈਮੀਨਾਰ 'ਚ ਆਈਆਂ ਉਘੀਆਂ ਸਥਾਨਿਕ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੋਤਿਆਂ ਦਾ ਫੇਕਲੋਰ ਰਿਸਰਚ ਅਕਾਦਮੀ ਦੇ

ਸ੍ਰੀ ਰਮੇਸ਼ ਯਾਦਵ ਵੱਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਅਕਾਦਮੀ ਦਾ ਵਰ੍ਗ ਸੋਵੀਨਾਰ 'ਪੰਜ ਪਾਣੀ' ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੈਮੀਨਾਰ 'ਚ ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਈਕਲਾਂ 'ਤੇ ਕੰਨਿਆ ਕੁਮਾਰੀ ਤੋਂ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਤੱਕ ਕੱਢੇ ਜਾ ਰਹੇ ਅਮਨ ਮਾਰਚ ਦੇ ਮੌਬਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ 'ਚ ਪੁੱਜੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਪੈਸਾ ਜੰਗਾਂ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਲਈ ਨਾ ਵਰਤਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤਾ। ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਨਾਟਸ਼ਾਲਾ, ਮਾਝਾ ਵਿਗਾਸਤੀ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਐਸ. ਪ੍ਰੋਤਮ, ਹਾਸ਼ਮ ਸ਼ਾਹ ਯਾਦਗਾਰੀ ਟਰੱਸਟ ਨੇ ਵੀ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ।

ਮਾਪਣੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਪਟਾਈ ਹੋ ਰਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜੁਬਾਨ ਨੂੰ ਮੰਜ਼ੀਲਿਆਂ ਨਾਲ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ

ਸਵਰਾਜ਼ਬੀਰ

ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ, ਨਾ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਪੜ੍ਹਨਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਮਕਬੂਲੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭੰਗੜੇ ਤੇ ਗਿੱਧੇ ਦੀਆਂ ਬੀਟਸ ਦੇ ਆਂਤਰਿਕ ਵੇਗ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੱਧਕਾਲੀਨ ਸਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਫ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਰਹੁ-ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ 'ਤੇ। ਕੋਈ ਵੀ ਬੋਲੀ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਭਾਸ਼ਾ ਨੇ ਇਸ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਬਚਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਬੋਲਣ ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ-ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿੰਨੇ ਕੁਚੇਤੰਨ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸਾਰੇ ਗਏ ਸਮਾਜਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਦਾਰੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦੇ-ਸੰਵਾਰਦੇ ਹਨ, ਕਿਵੇਂ ਉਹ ਭਾਸ਼ਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਲੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ-ਦਰਦਾਂ ਦੇ ਭੇਤ ਖੋਲ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਫਰਾਂਸੀਸੀ, ਚੀਨੀ, ਸਪੇਨੀ, ਜਰਮਨ ਆਦਿ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਉਸਾਰੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ, ਦੋਵੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਜਾਂਦੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਸਥਾਨ ਦਿਵਾਇਆ ਜਾਏ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਕਦਮ ਪੂਟੇ ਜਾਣ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰੋਣਾ-ਯੋਣਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਵਰਤਾਰੇ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਰਾਹ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰੋਣ-ਯੋਣਾ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਹੀ ਕਿਉਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ? ਪੰਜਾਬ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਲਾਗੇ-ਚਾਗੇ ਦੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ

ਸਬੰਧੀ ਛੋਟੀ-ਮੋਟੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਤੇ ਸ਼ੁਭ-ਚਿੰਤਕਾਂ ਨੂੰ ਹਾਅਦਾ ਨਾਅਰਾ ਮਾਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅੱਗੇ ਝੋਲਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਪੜ੍ਹਨਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਮਕਬੂਲੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭੰਗੜੇ ਤੇ ਗਿੱਧੇ ਦੀਆਂ ਬੀਟਸ ਦੇ ਆਂਤਰਿਕ ਵੇਗ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੱਧਕਾਲੀਨ ਸਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਫ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਰਹੁ-ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ 'ਤੇ। ਕੋਈ ਵੀ ਬੋਲੀ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ।

ਇੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਤੋਂ ਲਾਭੇ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਇੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਲਜਾਂ ਤੋਂ ਘਟ ਕੇ ਤਿੰਨ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਾਈ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ 'ਪਰਚਾਉਣ' ਲਈ ਇੱਲੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਿੰਨੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਉਸ ਥਾਂ ਦੀ ਦੂਜੀ ਵੱਡੀ ਬੋਲੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਏ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਿਰਫ਼ ਤਿੰਨ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ। ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਬਿੱਚਣ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਲੇਖਕ ਸੰਘ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਥਾਂ ਵਿੱਚ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਹੈ। ਕੁਝ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਖੋਜ-ਵਿੱਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਂਝੀਵਾਲ ਜਥਾ, ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਹੈਲਪਲਾਈਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਮੰਚ, ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਚਾਰਨੀ ਸਭਾ ਆਦਿ ਨੇ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ, ਲੇਖਕਾਂ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲ੍ਹਦ ਕੀਤੀ ਤੇ ਮੌਬੱਤੀਆਂ ਜਗਾਈਆਂ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਵੀ ਸੁਆਲ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਹਿਤਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਅਦਾਰੇ ਹਨ ਅਜੇ ਤਕ ਚੁੱਪ ਕਿਉਂ ਹਨ? 'ਚੁੱਪ' ਸੌ ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਦਾਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਦੀ ਚੁੱਪ ਤੇ ਸੁੱਖ ਕੌਮ ਵਾਸਤੇ ਘੁਣ ਵਰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰੀ ਬੋਖਲਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ 'ਚ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਨੇਤਾ,

ਅਧਿਆਪਕ ਤੇ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਈਆਂ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਸੱਜਣ ਨੇ ਸੁਆਲ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ, "ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਲੜਨਾ ਪਏਗਾ?" ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਮੌਬੱਤੀਆਂ ਜਗਾਈਆਂ ਹੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬਣੀਂ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਪੰਜਾਬੀ ਜਗਤ ਦੀਆਂ ਅਹਿਮ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ, ਨੇਤਾਂ, ਅਧਿਆਪਕ, ਲੇਖਕ, ਵਿਚਾਰਵਾਨ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਤਦ ਤਕ ਇਹ ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਰਹਿ ਰਾਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਆਪਣੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੌਬੱਤੀ ਜ਼ਰੂਰ ਜਗਾਉ ਜੀ.....'

AVTAR SINGH KAMBOJ
Real Estate Representative
Dir: 416-319-9830
Email: akamboj@trebnet.com

Sutton
Residential, Commercial & Investment
SUTTON-ROYAL REALTY BROKERAGE
INDEPENDENTLY OWNED AND OPERATED
45 Woodbine Downs Blvd., #3
Toronto, Ontario M9W 6N5
Bus: 416-748-7900 Fax: 416-674-1682

STARLANE PAINTING
Residential • Commercial • Industrial

- Hotel • Motel • Exterior
- Interior • Spray Painting
- Office Painting • Drywall Fixing

Call For FREE Estimate
ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਧੀਆਂ ਪੇਟਿੰਗ ਲਈ 20 ਸਾਲਾਂ
ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਹਰਜੀਤ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ

416.230.4000 • 647.409.1092
www.STARLANEPAINTING.com

Design & Print BY: **PHOTO BY:**

ਰਹਜੀਤ ਧੰਨੌਆ

Hiring Drivers/Owners/Operators

We Offer:

- Competitive Salary
- Fuel Cards
- Late Model Equipment
- New Pay Package
- On Site Maintenance Facility
- Extra Drops and Pickups Paid
- Guaranteed Miles Per Month
- Guaranteed Home Time

For: GTA

- ON-QC
- ON-MB-AB-BC
- USA

We Require:

- 2 Years Experience
- Clean Current Abstract
- Ability to cross border
- Positive, Professional Attitude

GALAXY

Freightline Inc.

Tel: 1.877.251.5299

Fax: 416.644.8882

Fmail: [dispatch@gal](mailto:dispatch@galaxyfreightline.com)

ਪੰਜਾਬ ਇੱਸ਼੍ਰੋਈਸ਼ ਵਲੋਂ ਰੈਡ ਵਿਲੋ ਸੀਨੀਅਰ ਕਲੱਬ ਦੇ ਮਿਹਨਤੀ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ

11 ਅਗਸਤ 2013 ਨੂੰ ਰੈਡ ਵਿਲੋ ਸੀਨੀਅਰ ਕਲੱਬ ਬਰੈਪਟਨ ਵਲੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਫੇਅ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ ਰੈਡ ਵਿਲੋ ਪਾਰਕ ਜੋ ਕਿ ਕੈਟਰੋਲਾ ਅਤੇ ਟੈਲੀਕਰੀਕ ਦੇ ਖੂੰਜੇ ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ ਬੜੇ ਹੀ ਅਦਭੁਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੋ ਕਿ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਨਰਕੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭੋਗ ਰਹੇ ਹਨ, ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇ। ਸਾਡੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਕਵਰੇਜ ਅਤੇ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫ਼ੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ

ਮਿਹਨਤੀ ਸਟਾਫ਼ ਨੇ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਫ਼ਿੰਦਰ ਤੂਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰੇਨ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ।

ਰੈਡ ਵਿਲੋ ਸੀਨੀਅਰਜ਼ ਕਲੱਬ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਮਿਹਨਤੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਪੰਜਾਬ ਇੱਸ਼੍ਰੋਈਸ਼ ਦੇ ਕਰਤਾ ਧਰਤਾ ਸ਼ੇਰ ਜੰਗ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜਾਕਟ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਇੱਸ਼੍ਰੋਈਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਾਕਟ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਨਾਮ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੰਡਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਰੈਡ ਵਿਲੋ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਮੈਂਬਰ ਸੰਭੂ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਰਿਟਾਇਰਡ ਜੱਜ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਦਿੱਤਾ।

ਸਨਮਤੀ ਗੌਰਮਿੰਟ ਕਾਲਜ ਆਫ ਸਾਈਂਸ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਰੀਸਰਚ ਜਗਰਾਉਂ ਵਲੋਂ ਸਾਲਾਨਾ ਪਿਕਨਿਕ ਦਾ ਆਯੋਜਨ

ਬਰੈਪਟਨ (ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ) ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਚੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਗਰਾਉਂ ਇਲਾਕਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸਾਈਂਸ ਕਾਲਜ ਸਥਾਪਤ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਨੇ ਦੂਰ ਦੂਰੇਂ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਹੋਣਹਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚਿਆ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੇਤਰ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਚੇਟਕ ਲਗਾਈ। ਇਸ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਡਾਕਟਰ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਅਤੇ ਸਾਈਂਸ ਅਧਿਆਪਕ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੋਨੇ 'ਤੇ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਇਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਸਥਿਪਤ ਵੇਰਵਾ ਦਰਜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਉਪਰ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ ਜਾਏਗਾ। ਗੌਰਮਿੰਟ ਸਾਈਂਸ ਕਾਲਜ ਜਗਰਾਉਂ (ਪੰਜਾਬ) ਜੋ ਕਿ ਰਾਏਕੋਟ ਅਤੇ ਜਗਰਾਉਂ ਵਾਲੀ ਸੜਕ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਪਰਵਾਰਿਕ ਪਿਕਨਿਕ ਜੁਲਾਈ 27 ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ

Village of India Restaurant & Sweets

Since 1998

Tel: 905 - 450 - 3333

114 Kennedy Road, South, Brampton, ON L6W 3E7
(Between Queen / HWY 7 & Steeles)

www.villageofindia.ca

*Open 7 days a Week * Pur Veg. Authentic Fine Indian Cuisine

PARTY HALL (up to 100 people)

Party Hall + Catering + Seating Arrangement+ Sound System + Lighting

*DINE IN *TAKE OUT *CATERING *SWEETS & SNACKS

Commitment to Excellent Services

Punjab
Insurance Inc

Your Financial Experts

Super Visa Insurance | Disability Insurance |
Life Insurance | Critical Illness Insurance |
Mortgage Insurance | Segregated Funds |
RRSP & TFSA | RESP |

Harbans Singh
Insurance and Mortgage Advisor

Phone: 416-817-7142

Fax: 416-213-9010

Email: dharbans@hotmail.com

10-7003 Steeles Avenue West, Toronto, ON, M9W 0A2

CHERA IMMIGRATION CONSULTANCY SERVICES

Specializing in:

- Appeals
- H&C Cases
- PRRA Appeals
- Sponsorships
- Refugee Claims

- Admissibility Hearings
- Super Visa / Affidavits/ Declarations
- Skilled Workers
- Citizenship Matters
- Work/Study Permits

22
Years
of Service

Sardara Singh Chera

B.A., M.A.

Former Member (Commissioner) Of The
Immigration And Refugee Board Of Canada
Commissioner Of Oath
Regulated Canadian Immigration Consultant

Tel: 905-461-9885

sschera@rogers.com

WE PROVIDE ALL IMMIGRATION AND CITIZENSHIP SERVICES.

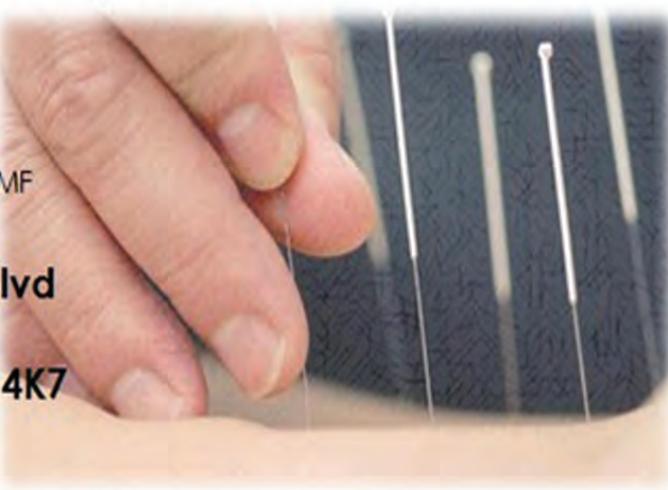
2355 Derry Rd. E. Unit # 35 Skyport Corporate Centre Mississauga, ON. L5S 1V6

Ideal Acupuncture

CLINIC

Vijay K. Sharma

MD (ACU) OAATCM, WNMF

**200 County Court Blvd
Unit A1
Brampton, ON L6W 4K7**

Tel: 905.454.1277

Rush Lube Inc.

**Complete Truck Repairs
& Truck Wash with Drive Thru Truck Services**

Jaskaranjit Singh (Jas)

**32 Rutherford Road South
Brampton, ON L6W 3J1
Tel: 905.453.6344
Fax: 905.456.2065
Email:rushlube@hotmail.com**

**avenue
OPTICAL**

www.avenueoptical.ca

Vijay K. Sharma
Licensed Optician &
Contact Lens Fitter

200 County Court Blvd
Unit A1
Brampton, ON L6W 4K7

905.454.1277

info@avenueoptical.ca

ਕਾਨੂੰਨ ਦਰ ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰੈਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹੈ

ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਅਸਥਾਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਾਮਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਕਈ ਫੇਰਬਦਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਫੈਡਰਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੁਣ ਰੁਜ਼ਗਾਰਦਾਤਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਆਸਾਮੀਆਂ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਇਸਤਿਹਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹਾ ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਤਹਿਤ ਹੁਣ ਰੁਜ਼ਗਾਰਦਾਤਾਂ ਨੂੰ ਅਸਥਾਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬੀ ਕਿਰਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵੀ ਦੇਣੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਵੀ ਦਰਸਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਕੰਮ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਕਾਮਾ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਅਸਥਾਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਾਮਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪਰਮਿਟ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗੀ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰੀ ਜੇਸਨ ਕੇਨੀ ਨੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘੱਟ ਹੁਨਰ ਵਾਲੀਆਂ ਆਸਾਮੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਛੂਡ ਸਰਵਿਸ ਇੰਡਸਟਰੀ ਵਿੱਚ ਅਸਾਮੀਆਂ ਭਰਨ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰਦਾਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਗਰੀਣ ਨੰਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਨਵੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਤਹਿਤ 'ਲੇਬਰ ਮਾਰਕੀਟ ਓਪੀਨੀਅਨ ਅਰਜ਼ੀ' ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੈਕਟ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਕਾਮਿਆਂ ਉੱਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਕੈਨੇਡੀਅਨਾਂ ਤੇ ਮੁਕਾਬੀ ਬਿੱਝਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਪਦੰਡ 31 ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਮੰਤਰੀ ਜੇਸਨ ਕੇਨੀ ਨੇ ਇਕ ਨਿਊਜ਼ ਰਿਲੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਹੁਣ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੇ ਫਰੈਂਚ ਹੀ ਦੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸਮੇਂ ਲੋੜੀਂਦਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਰਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਛੋਟ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਇਹ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਖੇਤਾਂ ਤੇ ਫਾਰਮਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੰਮ ਧੰਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

Century 21®

Century 21 Green Realty Inc., Brokerage

Each office is independently owned and operated

Sohan Mann

Sales Representative

Dir. 416-564-1699

Off: 905-565-9565

Fax: 905-565-9522

Email: sohanmann@hotmail.com

151 Superior Blvd. Unit 19-21, Mississauga ON L5T 2L1

Buy Green, Build Green... Save Environment!!!

Century 21®

**OPEN 7 DAYS
A WEEK**

GILL
**Truck & Trailer Repair
and Mobile Service**

Cell: 416.312.4707

Tel: 905.458.3455

Fax: 905.458.3456

04 Blair Dr.

Brampton, ON

L6P 2X5

gilltruckandtrailer@yahoo.com

Inderjit Gill
**Heavy Duty Truck & Trailer
Mechanic**

METRO IMMIGRATION

(DIVISION OF METRO LEGAL & IMMIGRATION INC.)

Family Sponsorship * Spousal * Super Visa for Parents and Grand Parents * Visitor Visa * Skilled Workers

* Investors * PNP * Nannies * Business Applicant * Student Visa * Work Permits(LMO) * Appeals

Suresh Gupta

Certified Immigration
Practitioner(RCIC)

Head Office:

2355 Derry Rd. E

#12 Miss. ON

L5S 1V6

905.673.1200

1.800.694.1373

India Office: 98148 66633

Brampton: 905 794 6003

Toronto: 416 840 7554

info@metroimmigration.com

www.metroimmigration.com

www.metroimmigration.org

ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ

ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੇਜਰ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੰਘ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ

ਗੈਰ-ਬਰਾਬਰਤਾ ਅਤੇ 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਆਪਸੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ

ਮਾ.ਭਜਨ ਗਿੱਲ (ਕੈਲਗਰੀ)

ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਵਿੱਤ ਸਕੱਤਰ ਜੀਤਾਂਦਰਪਾਲ ਨੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਰ ਰਾਹੀਂ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰੀ ਸੰਸਥਾ ਯੁਨੀਸੈਫ਼ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਗਰੀਬੀ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿਖਾਈ। ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਿਲੀਅਨ ਲੋਕ 2.50 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ, 1.3 ਬਿਲੀਅਨ ਲੋਕ 1.25 ਡਾਲਰ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, 1 ਬਿਲੀਅਨ ਬੱਚੇ ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਗਰੀਬੀ ਕਾਰਨ 22000 ਬੱਚੇ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। 1 ਬਿਲੀਅਨ ਤੋਂ ਉਪਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਸਾਫ਼ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ। 870 ਮਿਲੀਅਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੱਜ ਕੇ ਪੇਟ ਭਰਨ ਲਈ ਖਾਣਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ। ਸੰਸਾਰ ਦੀ 80% ਅਬਾਦੀ ਦਿਨ ਦੇ 10 ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਰਲਡ ਫੁਡ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿੰਨੇ ਲੋਕ ਭੁੱਖ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ ਕਾਰਨ ਮਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕ ਭਿਆਨਕ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਏਡਜ਼, ਕੈਂਸਰ, ਮਲੇਰੀਆ, ਪੀਲੀਆ, ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਆਦਿ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਰਦੇ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਨੀਤੀ ਮੁਤਾਬਕ ਜੋ ਸ਼ਹਿਰੀ 32 ਰੁਪਏ (55 ਸੈ 35 ਪੈਸੀ) ਅਤੇ ਪੇ 27 ਰੁਪਏ (45 ਸੈ 30 ਪੈਸੀ) ਦਿਨ ਦੇ ਕਮਾਉ ਹੈ ਉਹ ਗਰੀਬ ਨਹੀਂ।

ਆਰਥਿਕ ਗੈਰ ਬਰਾਬਰੀ ਸਭ ਹੱਦਾਂ ਬੰਨੇ ਪਾਰ ਕਰ ਰਾਈ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਲੋਕ ਭੁੱਖ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ ਨਾਲ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੌਲਤ ਦੇ ਅੰਬਾਰ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਨਾਜ ਗੁਦਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਪੀੜ੍ਹਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ। ਇਸ ਪੱਖਪਾਤੀ, ਅਮੀਰ ਪੱਖੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਆਮ ਲੁਕਾਈ ਪੱਖੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਹਨ ਮਾਨ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮੀਰੀ ਗਰੀਬੀ ਵਿੱਚ ਪਾੜਾ ਵੱਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਾ. ਭਜਨ ਗਿੱਲ ਨੇ ਮਰਹੂਮ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਵੀ ਅਵਵਤਾਰ ਪਾਸ਼ ਦੇ ਪਿਤਾ ਮੇਜਰ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੰਘ ਦੇ 25 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਪਾਸੋਂ ਵਿਛੜ ਜਾਣ ਤੇ ਭੁੱਖੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਹਿਸਤਗਰਦਾਂ ਹੱਥੋਂ 23 ਮਾਰਚ 1988 ਨੂੰ ਕਵੀ ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਾਸ਼ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਸ਼ ਯਾਦਗਾਰੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਸੂਪਰਸਤ ਦੀ ਜੁੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਮੇਜਰ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੰਘ ਦੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਨਾਲ ਅਧੂਰੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਭੂੰਘੀ ਸੱਟ ਵਜੀ ਹੈ। 1919 ਨੂੰ ਜਲਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਖੂਨੀ ਕਾਂਡ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ

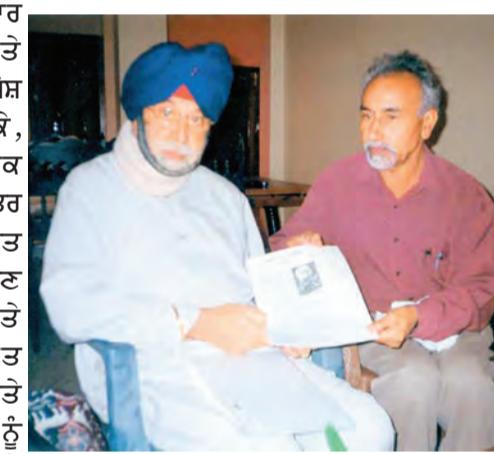
ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਸਰ ਮਾਇਕਲ ਅਡਵਾਇਰ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਕਦੇ ਭੁਲਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਗਿਸਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਣਗੋਲਿਆ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਗਦਰ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਕਮੇਟੀ ਕੈਲਗਰੀ ਵੱਲੋਂ ਨਾਟਕ ਗਾਥਾ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ, ਹੈਲੋ ਕਨੇਡਾ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਕੌਰੀਓਗਰਾਫੀ ਦੀ ਸੀ। ਢੀ ਕੈਲਗਰੀ ਪੋਰਗਰੈਸਿਵ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਟੀਮ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇੰਜ.ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਖਿਰਾ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖਾਂ, ਪ੍ਰੋਗੋਪਾਲ ਜੱਸਲ, ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ ਸਵੈਚ ਅਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਚੀਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਲੰਮੇ ਹਰੀਪਾਲ, ਮੋਹਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਲਖਵੀਰ ਦਾਦਰਾ ਅਤੇ ਹਰਸ਼ਨ ਮੱਲੀ ਨੂੰ ਗਦਰ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਕਮੇਟੀ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਭਰੇ ਇਕੱਠ ਵਿੱਚ

ਦੇ ਸ਼ਲਾਘਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਕਬਾਲ ਖਾਨ, ਜਸਵੀਰ ਸਹੇਤਾ, ਇੰਜ: ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਖੇਹਰਾ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿਲੋਂ, ਬੀਜਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖਾਂ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਨਵਕਿਰਨ ਕੌਰ ਚੁੱਡੀਕੇ, ਸੁਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਹਰਨੇਕ ਬੱਧਨੀ, ਤਰਲੋਚਣ ਸੈਂਹਬੀ, ਬਚਿੰਤਰ ਗਿੱਲ, ਲਖਵੀਰ ਦਾਦਰਾ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨ੍ਹ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ, ਸਰਵਣ ਸੰਘ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖਾਂ ਅਤੇ ਮਨਮੋਹਣ ਬਾਠ ਨੇ ਭਾਵਪੂਰਤ ਗੀਤਾਂ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਗਜਲਾਂ ਅਤੇ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੱਤੀ। ਅੌਰਤਾਂ ਅਤੇ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਭਰੇ ਇਕੱਠ ਵਿੱਚ

ਕੈਲਗਰੀ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਚੌਥੀ ਸ਼ਹੇਣੀ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

403-455-4220

ਇਕ ਯਾਦਗਾਰੀ ਤਸਵੀਰ 'ਚ ਮੇਜਰ ਸੋਹਨ

www.skydomeauto.ca

Drive Clean Test & Repair Facility

Specialize In:

- Paint, Collision
- Mechanical Work
- Fleet Paint & Body Work
- Insurance Claims Welcome

4 Locations To Serve You! Head Office: 905-874-9878

SKYDOME GROUP OF COMPANIES

FLEET DISCOUNTS

Special Prices on Lease
Return Vehicles

www.skydomeauto.ca
<http://skydomeauto.goldbook.ca>

Towing Across North America

TIRES

SKYDOME AUTO & BODY CENTRE
308 Rutherford Rd.
Brampton, ON L6W 3K7
Office: 905-874-9878 | Fax: 905-874-9747
skydome_auto@hotmail.com

SKYDOME EMISSION & ALIGNMENT CENTRE
210 RUTHERFORD RD SOUTH
OFFICE : 9054509878
FAX:-905-450-9808.

SKYDOME AUTO SALES & SERVICES
& STAFFORD TRUCK CENTRE
30 STAFFORD DR BRAMPTON
OFFICE:-905-460-0200
FAX:-905-460-9451

SKYDOME AUTO & BODY WORKS
7089 TORBRAM RD UNIT# 4
MISSISSAUGA, ON L4T 1G7
OFFICE :-905-362-7001,
FAX :-905-362-6002

ONTARIO'S
DRIVE CLEAN

ਕੌਂਝੇ ਪੱਧਰ
ਦੇ ਭੁਬੂਹੁ

ਮੰਨ 47 ਦੇ ਅੱਲ੍ਹੇ ਜਖਮ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ

ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ ਦੇ ਬਹੁ-ਚਰਚਿਤ ਨਾਵਲ 'ਈਚੋਗਿਲ ਨਹਿਰ ਤਕ' ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿੱਖ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਪਾਤਰ ਕੋਲੋਂ ਵਿਛੜਨ ਵੇਲੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, "ਓ ਛੱਡ ਇਲਮਦੀਨਾ ਕਿਉਂ ਦਿਲ ਛੋਟਾ ਕਰਦੇ, ਇਹ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਰੋਲਾ-ਗੋਲਾ ਠੰਢਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਅਸੀਂ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਲੂਣਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆ ਬਹਿਣੈ।"

ਮੈਂ ਸੋਚਦਾਂ ਜਦੋਂ 3 ਜੂਨ 1947 ਨੂੰ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਸਦੇ ਤੇ ਕੁਦਰਤ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਬਣਾਏ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵੰਡਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕੀ ਇਸ ਸਾਂਝੀ ਰਹਿਤਲ ਤੇ ਵੱਸਦੇ, ਜੀਣ-ਬੀਣ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ-ਬੁੜ੍ਹਾਂ ਤਲਾਸਦੇ, ਸਾਂਝੀ ਵਿਰਾਸਤ, ਜਾਤਾਂ-ਗੋਤਾਂ, ਕੰਮ-ਪੰਦੇ, ਮਰਨੇ-ਪਰਨੇ, ਵਿਆਹ-ਮੁਕਲਾਵੇ, ਗੀਤ-ਸਿੱਠਣੀਆਂ, ਹਲ-ਪੰਜਾਲੀਆਂ, ਸਾਗ-ਸਲੂਣੇ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝਾਂ ਦੇ ਪਾਲਣਹਾਰੇ, ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ 'ਤੇ ਮਰ ਮਿਟਣ ਵਾਲੇ, ਇੱਕੋ ਪਰਿਵਾਰ ਵਰਗੇ ਜੀਆਂ ਨੇ ਕਦੇ ਸੋਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੀ ਹਿੱਕ 'ਤੇ ਖਿੱਚੀ ਵੰਡ ਦੀ ਲਕੀਰ, ਜਿਹੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਨਾਲ 'ਤੋਹਡੇ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਠੋਸੀ ਗਈ, ਕਈ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਵੱਸਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਏਨੀਆਂ ਦੂਰੀਆਂ ਪਾ ਦੇਵੇਗੀ ਕਿ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਭੋਇ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਤਰਸਦੇ ਮਰ ਜਾਣਗੇ।

ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਦਾਦੀ ਦੀ ਧੁੰਦਲੀ ਜਿਹੀ ਤਸਵੀਰ ਮੇਰੇ ਜਿਹਨ ਵਿੱਚ ਹੋਮੇਸ਼ਾਂ ਉੱਭਰਦੀ ਹੈ। ਸਿਆਲਾਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਘੁਸਮੁਸੇ ਜਿਹੇ 'ਚ ਸਬਾਤ ਦੇ ਓਟੇ ਉਹਲੇ ਵਾਲੇ ਵਾਲੀ ਮੰਜੀ 'ਤੇ ਬੈਠੀ, ਹੱਥ 'ਚ ਅਟੇਰਨ ਫੜੀ, ਸੂਤ ਦੀਆਂ ਉਲੜੀਆਂ ਧੰਦਾਂ ਨੂੰ ਵਲੋਟਦੀ, ਚੰਦਾ ਮਾਮਾ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾਉਂਦੀ ਆਪਣੀ ਦਾਦੀ ਕੋਲੋਂ ਕਦੇ ਅਸੀਂ ਪੁੱਛ ਬਹਿਣਾ ਕਿ ਮਾਂ ਕੋਈ ਵੱਡੇ ਰੱਲਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਗੰਬੀਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ: ਪੁੱਤ, ਉਹ ਰਾਤ ਆਮ ਰਾਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤੀ ਕਾਲੀ ਤੇ ਡਰਾਉਣੀ ਸੀ। ਮੱਸਿਆ ਦੀ ਰਾਤ ਨਾਲੋਂ ਕਾਲੀ ਇੱਕ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਗੁਆਂਢਣ ਤਾਬੋ ਤੇਲਣ ਮੇਰੇ ਕੰਨ ਲਾਗੇ ਮੂੰਹ ਕਰ ਕੇ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਭੈਣ ਬੰਸ ਕੌਰੇ ਰੱਲਾ ਤਾਂ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਵਧਦਾ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਵੀ ਵੱਡ ਖਾਣ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਕੌਠੇ ਜਿੱਡੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨੇ ਘਰ। ਕੋਈ ਹੋਠਲੀ ਉਤਲੀ ਹੋ ਗਈ, ਕਿੱਥੇ ਮੂੰਹ ਦੇਵਾਂਗੇ? ਫੱਜੇ ਦਾ ਪਿਉ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਹੋਠਲੀ ਉਤਲੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ? ਇਹ ਤਾਂ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਸਾਂਝੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਿੱਚ ਜੀਵੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ, ਬੁੱਲੇ ਸ਼ਾਹ ਤੇ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਸਿਜਦੇ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਿਅਂ ਦੇ ਵਰ੍ਹੇ ਰਲ ਕੇ ਤ੍ਰਿਕੁਣ ਲਾਏ, ਤੀਆਂ ਸਜਾਈਆਂ ਤੇ ਮੇਲੇ ਲਾਏ ਸਨ।

ਕੁੱਲ ਸ਼ਾਮ ਤਕ ਤਾਂ ਸੁੱਖ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਰਲ-ਮਿਲ ਵੱਸਦੇ, ਹੱਸਦੇ-ਖੇਡਦੇ ਤੇ ਲੁੱਡੀਆਂ ਪਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਸਵੇਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹੜੀ ਕੁਲਹਿਣੀ ਰੁੱਤ ਵਿਹੜੇ ਆਣ ਉਤਰੀ। ਭਰਾ-ਭਰਾ ਦੇ ਖੂਨ ਦਾ ਪਿਆਸਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਗੇੜ ਦੇਣ ਨਿਕਲ ਤੁਰੇ ਲੋਕ। ਧਰਮ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਂਦੇ। ਮਜ਼ਹਬ ਦੀਆਂ ਕੂਕਾਂ ਮਾਰਦੇ। 'ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ', 'ਹਰ ਹਰ ਮਹਾਦੇਵ' ਤੇ 'ਅੱਲ੍ਹਾ ਹੁ ਅਕਬਰ'। ਜਿਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਮਿਸ਼ਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਅਮ ਹੋਵੇ। ਫਿਰ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਹਿਬਰ ਯਾਦ ਰਿਹਾ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬੁੱਲਾ ਤੇ ਨਾ ਵਾਰ। ਐਸਾ ਜ਼ਹਿਰ ਚੜ੍ਹਾ ਕਿ ਪੁੱਛ ਭਲੀ।

ਅੱਜ ਵੀ ਮੇਰੀ ਦਾਦੀ ਵਾਂਗ ਕੋਈ ਬਜ਼ੁਰਗ ਬੈਠਾ-ਬੈਠਾ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅੱਖਰੂ ਵਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਟੱਬਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਇਸ ਮਹਾ ਅਗਨੀ-ਕੁੱਡ ਵਿੱਚ ਆਹੁਤੀ ਦਿੰਦੇ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਵੀ ਕੋਈ ਬੁੱਢੀ ਬੇਬੇ ਭੀੜ 'ਚ ਵਿੱਛੜ ਗਈ ਭੈਣ ਦਾ ਚੇਤਾ ਕਰ ਕੇ ਰੋਂਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਘਰ, ਹਰ ਗਲੀ, ਹਰ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਵੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਮਿਲ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਅੱਜ ਵੀ ਹਰ ਕੌਰ, ਬਿਸ਼ਨ ਦੇਵੀ ਤੇ ਫਾਤਮਾ ਬੀਬੀ ਦੀਆਂ ਕੁਰਲਾਹਟਾਂ ਸੁਣ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਕੋਈ ਨੀਝ ਲਾ ਕੇ ਵੇਖੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਭਾਈਬੰਦ, ਹੱਥਾਂ

ਚ ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ-ਪਿਆਣੀਆਂ ਨੂੰ ਲੀਰੋ-ਲੀਰ ਕਰਦੇ ਦਿਸ ਪੈਣਗੇ।

ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਿਰਦਾਰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਇੱਥੇ ਨੇ ਸਾਡੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ। ਉਹ ਵੀ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਉਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਪਹੀਆਂ ਗਿੜਦਾ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਿਆ। ਧਰਤੀ ਦੀ ਹਿੱਕ ਚੀਰ ਕੇ ਖਿੱਚੀ ਜਾਂਦੀ ਲਕੀਰ ਵੇਖੀ। ਕਾਫ਼ਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਲੁੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਵੇਖਿਆ। ਰੇਲਗੱਡੀਆਂ ਲੋਬਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਵੇਖੀਆਂ। ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੀ ਬੇਪਤੀ ਆਪਣੇ ਅੱਖੀਂ ਤੱਕੀ। ਕੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਭਾ, ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਜਿਹੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪਰਵਾਨਿਆਂ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਅਜਿਹੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ? ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਸੁਪਨਾ ਸੀ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਜਗਮਗ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੁਲਕ ਦੀ ਤਕਦੀਰ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਬਦਲ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਚਿੱਤ-ਚੇਤੇ 'ਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਾੜੀ ਦਾ ਸਾਲੂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲੁੱਟੇ 'ਚ ਰੰਗਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਹਮਣੇ ਆਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਸੀਨਾ ਚੀਰ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਆਗਮਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਤਾਰ ਕੇ ਆਵੇਗੀ। ਕਿਸ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਮਾਤਮ ਬਣਾਵਾਂ ਆਵੇਗਾ ਹੈ। ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਇਸ ਕਤਲੇਅਮ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸਿਓਂ ਦਸ ਲੱਖ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਚ ਤਕ ਭਾਰਤ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਛੈਜ ਅਹਿਮਦ ਛੈਜ ਦੀ ਨਜ਼ਮ 'ਹਮ ਜੋ ਤਾਰੀਖ ਕੀ ਰਹੋਂ ਮੈਂ ਮਾਰੇ ਗਏ' ਦਰਜ ਹੈ।

ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਮੁਸ਼ਟੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬ ਬਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਹੈਵਾਨੀਅਤ ਦਾ ਨੰਗਾ ਨਾਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਖਿੜਦੀਆਂ ਮੁਸਕਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਬਲਾ ਧੀਆਂ-ਪਿਆਣੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕਤ ਦੀ ਬੇਹੁਮਤੀ। ਆਜ਼ਾਦ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ 'ਤੇ ਲਹਿਰਾਉਂਦੇ ਝੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹਨ ਕਿ ਹਿੰਦ-ਪਾਕ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਪੀਤਮ ਦੀ ਵਾਰਸ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਮਾਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਅੱਜ ਆਖਾਂ ਵਾਰਸ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਅੰਕਿਤ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਛੈਜ ਅਹਿਮਦ ਛੈਜ ਦੀ ਨਜ਼ਮ 'ਹਮ ਜੋ ਤਾਰੀਖ ਕੀ ਰਹੋਂ ਮੈਂ ਮਾਰੇ ਗਏ' ਦਰਜ ਹੈ।

ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀ, ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਦਾਰੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹਨੇਰੇ ਦੀ ਅੱਖ ਚੰਭਣ ਲਈ ਕਲਮਾਂ ਅਤੇ ਸੋਚਾਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯਤਨ ਸਹਿਜ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਜ਼ੱਗਿਏ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਲਹਿਰ ਉਸਾਰਨਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਰ ਵੀ ਇਸ ਮੰਤਰ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਲਈ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹਨ ਕਿ ਹਿੰਦ-ਪਾਕ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਵਿਰਸਾ ਸਾਂਝਾ ਹੈ ਇਉਂ ਮੂੰਹ ਵੱਟ ਕੇ ਨਾ ਬਹਿਣ। ਸਾਂਝੇ ਗੀਤ ਗਾਉਣ, ਰਲ ਕੇ ਜੀਵਨ ਨਿਰਬਾਹ ਦੇ ਜੁਗਾੜ ਕਰਨ ਤੇ ਤਰੀਕੀ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ। ਵਾਹਗੇ ਦੀ ਸਰੱਦ ਤੇ ਖਲੋ ਕੇ ਰਜ਼ ਗਾਇਕ ਹੰਸ ਰਾਜ ਹੰਸ ਦੇ ਬੋਲ 'ਇਸ ਕੰਡਿਆਲੀ ਤਾਰ ਨੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਫੁੱਲ ਬਣਨਾ, ਤੇਰੇ ਮੇਰੇ ਗੀਤਾਂ ਪਿਆਰ ਦਾ ਪੁਲ ਬਣਨਾ', ਸੱਚ ਹੁੰਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਘਰ ਆਉਣ

ਆਜੇਕੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਤੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ

ਪ੍ਰਤੀ ਸਹੀ ਸੋਚ ਦਾ ਸਵਾਲ

ਅਕਸਰ ਅਸੀਂ ਹੋਕੇ ਘਟਨਾ ਅਤੇ
ਵਰਜਾਰੇ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ
ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਵਾਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼
ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਵਰਜਾਰਾ ਜਿੰਨਾ
ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੀਆਂ
ਅੰਦਰੂਨੀ ਪਰਤਾਂ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ
ਲੋੜ ਇਕ ਸਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ
ਹਿੱਤ ਅਸੀਂ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼
ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਲਮ 'ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ-
ਦਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ' ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਜਿਸ
ਵਿਚ ਵਿਦਵਾਨ ਸੱਜਣ ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ
ਸਿੰਘ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਇਕ
ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਿਅਾ

ਕਰਨਗੇ । - ਸੰਪਾਦਕ
ਅੱਜ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵੱਡੀਆਂ
ਉਬਦੀਲੀਆਂ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੀ ਹੈ ।
ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਰਾਣੇ ਪੈਮਾਨੇ
ਤਾਹਾਂ ਮਾਪਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ
ਹੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰਟੀ ਨਾਲ
ਇਸ ਦੌਰ ਦਾ ਸਹੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾ
ਸਕਦਾ ਹੈ । ਉਸ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਾਰਨ ਇਹ
ਕਿ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ
ਚ ਲੋਕ, ਸਭਿਆਤਾਵਾਂ, ਇਲਾਕੇ ਅਤੇ ਦੇਸ਼
ਆਪਸ ਵਿਚੋਂ ਇਧਰੋਂ ਉਪਰ ਅੰਦਰੋ-ਅੰਦਰੀ
ਸੜ ਗਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਕਈ ਕਿਸਮ
ਦੇ ਆਪਸੀ ਦੋਸਤਾਨਾ ਅਤੇ ਟਕਰਾਵੇਂ
ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਸੋਚਾਂ ਉਤਪਨਿ ਹੋ ਗਈਆਂ ।
ਅਜਿਹੀ ਦੁਨੀਆ ਪਹਿਲੇ ਸਮਿਆਂ ਨਾਲੋਂ
ਵੱਡੀ ਹੈ ਜੋ ਵੱਡੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਹੈ ।

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿਛੇਕੜ
ਉਪਰ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਸਪਸ਼ਟ
ਉਸਵੀਰ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ
ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦੌਰਾਂ ਅਤੇ
ਪ੍ਰਾਵਾਂ ਉਤੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਮਸਲੇ ਬੜੇ
ਸੱਧੇ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆਪਸ
ਵਿਚ ਗੀ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ
ਸਪਸ਼ਟ ਉਸਵੀਰ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ
ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਦੇਸ਼ਾਂ, ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ,
ਜਨਭਿਆਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮਸਲਿਆਂ
ਦੀਆਂ ਆਪਸ ਵਿਰੋਧਤਾਈਆਂ ਆਸਾਨੀ
ਕਾਲ ਪਕੜੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਸਪਸ਼ਟ
ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਦੋਸਤਾਨਾ
ਧਿਰਾਂ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਨਾ ਧਿਰਾਂ ਦੀ
ਨੋਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਸੀ।
ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੌਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦਿਆਂ
ਨੇ ਪੁਰਾਤਨ ਮੁੱਲ ਸਨ ਉਹ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ
ਉਤਰ ਵਿਚ ਵੇਲਾ ਵਹਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਕ
ਇਕ ਕਰਕੇ ਉਹ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਗੇੜ੍ਹ 'ਚੋਂ
ਮੇਟ ਰਹੇ ਸਨ ਜਾਂ ਮਿਟਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ
ਜਿਸ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ
ਰਲੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਅਤੇ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ
ਸਪਸ਼ਟ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀਆਂ
ਵੰਨਗੀਆਂ ਕਵਿਤਾ, ਕਹਾਣੀ, ਵਾਰਤਿਕ
ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ
ਵਿਚ ਉਭਰ ਕੇ ਹਰੇਕ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ
ਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੌਨੇ ਤੱਕ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
ਉਹ ਚਾਹੇ ਕਿਸੇ ਬੰਗਾਲੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ,
ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪੁਨਾਡੂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ

ਕਿਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜਾਂ ਸਿੰਧੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਇਕ ਗੱਲ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਿਹੜੇ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ 'ਚੋਂ ਜੋ ਲਿਖਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦੇਸਤ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਤਾਰਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕਿਨੀਆਂ ਹੀ ਪਰਤਾਂ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਇਕ ਪਰਤ ਫਰੋਲਣਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਜ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੰਗਿਕਤਾ ਜਿਵੇਂ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਦੌਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦੇ ਬਗ਼ਬਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਪੰਨਾ ਪੂਰਾ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਤੋਂ ਰੁਕ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸ ਪੰਨੇ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਮੁੜ ਉਤਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਗਦਰ ਦੀ ਗੁੰਜ ਭਲਾਂ ਸਨਫਰਾਂਸਿਸਕੋ (ਅਮਰੀਕਾ) ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਅੰਕਿਤ ਕਰਨ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵੱਧ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਨਵਾਂ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਧਰਮ, ਜਾਤ, ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਇਲਾਕਾ ਅੰਝੀਕਾ ਨਹੀਂ ਬਣੇਗਾ। ਇਸ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਹਰੇਕ ਨਸਲ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੇਂ ਕਿਸਮ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਚਿਣਗ ਛੂਪੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਮੁੜ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਈ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਪਾਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਬਦਲਵੇਂ ਨਵੇਂ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਮਾਡਲ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਿਸ ਦੀ ਲੋੜ ਅੱਜ ਵੀ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਰੇਕ ਨਿਵਾਸੀ ਲਈ ਹੈ।

ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਖਤਰੇ ਸਮੇਂਈ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਤਰਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਪਨਾ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਆਏ ਦਿਨ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਨਾਲ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੈਕਟਰ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਬਣੇ ਅਖਬਾਰੀ ਜਗਤ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅੰਡਬਰ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਅਤਿਵਾਦ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਖਵਾਦ ਤੱਕ ਦੇ ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਮੁੱਦੇ ਕੱਚ ਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਮਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬੜਕਾਉਂਦੇ ਤੁਰੇ ਜਾਰੇ ਹਨ ਇਹ ਹਥਿਆਰ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪਿਛਾਖੜੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿਟ ਬਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦਾ ਅੰਨ੍ਹਾ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਮੁੜ ਉਭਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਂਢੀ-ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵੀ ਚੈਨਲਾਂ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੱਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੀਆ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਨਾਲ ਜਿਥੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਅਗਾਂਹ ਵਘਣਾ ਸੀ ਉਥੇ ਉਹ ਕਈ ਵੇਰੀ ਪਿਛਲਮੋੜਿਆਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਫਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਟਕਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਦੀ ਕਦੀ ਇਸ ਪਿਛੇ ਚਲਦੇ ਅਸਲ ਚਾਲਕਾਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵਿਕੀਲੀਕਸ ਅਤੇ ਸਨੌਫੋਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਵੇਰੀ ਤਾਂ ਹਰ ਕੋਈ ਡੰਗ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇਕੀ ਦੁਨੀਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੰਡੀ ਜਾਂ ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਪਿਛੇ ਕਿੰਨੇ ਵੱਡੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅੰਬਾਰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਹਨ। ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਮਸਲੇ ਹਨ ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤੀਵਾਨ ਇਹ ਸਮਝਦਾਰੀ ਦੇਸ਼ ਸਕਦੇ ਹੈ ਕਿ ਅਜੋਕਾ ਸਮਾਜ ਤਾਂ ਹਰੇਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਿਘਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸਮਾਜ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾੜੇ ਅਤੇ ਨਖਿਣ ਕਿਸਮ ਪ੍ਰਿਸ਼ਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਮਸਲਿਆਵਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਲ ਜੜ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਤੰਦਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਰੰਭੀਰ ਮਸਲਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੀ ਅਜੋਕੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਕਰਕੇ ਤਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਤੋਂ ਗਾਦਰੀ ਬਾਬੇ ਅਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਾਪਸ ਪਰਤਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਸਲ ਮਸਲਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿਸ਼ਟੀ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਨਵੇਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰ ਸਮੇਂ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸਹੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੋਚ ਅਤੇ ਪਹਿਲਕਦਾਰੀ ਨਾਲ ਹੀ ਹੱਲ ਹੋਣੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੰਭੀਰ ਸਵਾਲਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੋਚਣਾ ਅਜੋਕੇ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਭਾਈਚਾਰੇ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਸਹੀ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਉਭਰੇਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸਹਿਯੋਗ, ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਵਿਨਾਸ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਤੁਰੇਗਾ।

ਦੇ ਆਪਸੀ ਸਮੱਝੇ ਅਤੇ ਟਕਰਾਅ ਹੋਣੇ, ਚਾਹੇ ਆਰਥਿਕ ਤਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗੀ ਆਰਥਿਕ ਤਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਣ ਦੇ ਹੋਣ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਮੁੱਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਦਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਅਜੋਕੀ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਸਕੇ। ਹਾਲੇ ਅਸੀਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਹਾਂ। ਸਾਡੀ ਬੌਧਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੇ ਖਾਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸਾਡੀ ਦਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਧੁੰਦਲਾ ਕਰ ਰਹੇ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਬੌਧਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਸੀਂ ਗਾਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਅਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਾਲਾ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਸਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਾਂਗੇ। ਸੋਚ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ

ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਲੋੜ

Gill Appliances & Heating Services
Residential, Commercial Service and Installation

24 Hour Service

**Call: Surinder Gill
905.460.5544**

*****Repair and Install duct, heating,
humidifier, air conditioner,
water heater, dish washer,
dryer, stove, fridge*****

Indian Politics and its relationship with market forces

Dr. Chaman Lal

It is a very pleasant day today, cloudy with cool breeze. Such days in north India are hot and humid, unless it is raining, drizzling or just cloudy. In JNU campus such day is even pleasanter. It is so beautiful all around-green trees of different kind, eyes feel so soothed with this rain washed greenery. Had a pleasant morning walk in such pleasant day....Though it is as much or more true that any weather in extreme form brings hell for common people..in cities..towns.. villages.. evry where...in summer heat kills.. in winter..cold kills..in rains..floods kill...and not just because of nature fury...they are killed as political system in which we live.. is corrupt to the core and works only for corporates... riches... feudals.. otherwise sewerage system in order would not make towns flooded in hours..and make Uttrakhand like places devastate for making builders earn billions...

The pleasure of the day

has nothing to link with 14th or 15th August, so called independence days of respectively of Pakistan and India. In fact, time and again Faiz's line was humming in mind in relation to this day...Yeh wo Sehar to nahin....It is not the dawn...Last night on PTC channel discussion, spoke bitterly...Mahatma Gandhi was not in Delhi on 15th August, neither he issued any statement to welcome the day.. he was sitting in Noakhali, trying to extinguish communal flames....and the time he lived later..till 30th January 1948..less than six months of so called independence... he was trying to make India and Pakistan to live like brothers...though divided...but splitting does not break sibling relationship...no one was listening, Jinnah was also being not heard and he was also frightened to see the monster of communal violence following the announcement of partition plan. The day of partition and 'independence' was set arbitrarily by British colonialists abdicating their responsibilities towards the people, they ruled for more than a century, resulting in the mutual massacre of ten lakh people, uprooting of ten million and loss of properties worth millions, apart from untold atrocities on women of all religions. These tragedies are related to so called independence....can one celebrate the day with hypocritical joy, forgetting all

the innocent lives lost...Millions of people never knew what the word 'independence' meant. A rickshaw puller tells a character in a novel on the day itself, when asked about getting freedom—'what difference it makes to us

sir..we have to carry on with same labour, same poverty..same life...and the question naturally arises...for whom 'independence' came... one is reminded of Bhagat Singh's saying—what difference does it make if in place of Lord Reading or Lord Irwin...Purshutamdas Thakkar or Tejbahadur Sapru holds the rein or power...Question of freedom, independence is directly linked to people's lives of a nation ...colonialism.. ..capitalism... feudalism... fascism... these are words for educated people to interpret as they like....but for those..who are not ..Educated..or literate...for them, their

ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ
SHAHID BHAGAT SINGH (1907-1931)

A portrait of Shahid Bhagat Singh in Lahore Jail before execution. After meeting Bhai Randhir Singh, he had become a Sikh once again.

essence means most..it is their lives..which get most affected by the practice of these words..means political system..in which they are used as fodder in the form of voters...and after collecting their votes by crookedness...false and hypocritical words..They are made to suffer all the indignities..all the oppression... poverty..hunger..and their labour is pledged for the benefit of national and international crony corporate..national feudals what does 'independence' day means to them..who have to listen pontificators...whether they can fill their hungry belly with five rupees, twelve rupees..26..or 33..and when they earn 34 rupees a day..they come in the category of 'rich'...this is what our planners tell them.. and those whose billions...trillions..can never be counted..what are they...they are 'trustees' in the words of Mahatma Gandhi..who marry in air..who build..Palaces.. which earlier feudal lords could not even imagine to build..

For whom this 'independence' means something...corporate loot.... corruption... oppressors of working people... dalits... adivasis... denial of democratic rights to express to dissidents of the system... yeh azadi unhe mubark...To say mubark to poor people of India..happy independence day..is to insult them...what minimum I can do is..not to say so... to avoid to put salt on their wounds by

saying...happy independence day...the fad of our middle class people..particularly since the advent of face book and twitter like medias...when we have invented..more than 300 hundred days out of 365..to say...happy....so...so...and ..so..and made every such day part of bazaar..market...free market.. to make purchases....to feed the big malls..to fill their..banks..and let poor turn into beggars to get fed upon the leftover of those gifts...exchanged with corrupt money by neo riches...or ..they can commit suicide in lakhs like peasants.. and our Prime Minister can proclaim with joy....see we have created 100 billionaires...so what if two lakh peasants have committed suicide.... or they can be killed on roads under the ever increasing cars/vehicles of these neo rich...again in lakhs...and we can sing...merrily...Jai Ho....Jai Ho....Jai Ho...

This painting of Bhagat Singh in police station has the caption down, which has been given in other photographs, mentioning Bhagat Singh to have become 'Sikh'. This has been done by some Bhagat Singh's ideas's enemy, may be with support from NDA regime in centre.

This painting of Bhagat Singh in police station has the caption down, which has been given in other photographs, mentioning Bhagat Singh to have become 'Sikh'. This has been done by some Bhagat Singh's ideas's enemy, may be with support from NDA regime in centre.

CENTUM®
E Z Mortgage Group Inc.

All your financial needs.
private loans .debt consolidation.
self employment. secured line of credit.
business loan. bad credit no problem.

1st, 2nd & 3d Mortgages get approved

Brokerage Licence #2105

Cell:416-625-3352

hs_7matharu@yahoo.ca,

Fax: 905-676-8018

Website: www.centum.ca/ezmortgage

7050-14A Bramalea Road Mississauga, ON L5S 1T1

HARJIT SINGH

Mortgage consultant

Lic#M08007991

ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ
ਖੰਨਿਆਂ ਤੋਂ

ਮੁਨਦ੍ਰ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦਿਆਂ

ਚੰਦ ਵਾਲੀਆ

ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ, ਜਪਾਨ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ, ਪ੍ਰਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਮਕਬੂਲ ਹੈ।

ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਦੀ ਰੰਗਟੇ ਖੜੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਲੜ੍ਹ-ਬੰਨੀ ਦਾ ਸ਼ਤਾਨ ਨੂੰ ਕਾਮਰੇਡ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਕੇ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਾਕਾ ਉਹ ਕਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਬਿਨਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਅਧੂਰਾ ਹੋਵੇ। ਸਾਕਾ ਬੌਣੇ ਨਹੀਂ, ਸ਼ਹੀਦੀ ਬਾਣੇ ਵਾਲੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗਾ ਦੇ ਸਾਕੇ ਤੋਂ ਲਗਪਗ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਜਹਾਜ਼ ਨੇ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਦੇ ਤੱਟ 'ਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ 'ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਇਬਾਰਤ ਲਿਖਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਠੱਲ੍ਹਣ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਉਤਪੰਨ ਹੋਈ ਸੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ -ਜਬੈ ਬਾਣ ਲਾਗਯੇ॥ ਤਥੈ ਰੋਸ ਜਾਗਯੇ॥

ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਜਹਾਜ਼, ਤਰਨਤਾਰਨ ਨੇੜੇ ਸਰਹਾਲੀ ਕਸਬੇ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਵਪਾਰੀ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਪਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਉਦੋਂ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿੱਚ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰ ਹੁੰਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ। ਇਹ ਜਹਾਜ਼ 1914 ਵਿੱਚ 376 ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵੈਨਕੂਵਰ (ਕੈਨੇਡਾ) ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

'ਸਾਕਾ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ' ਵਿੱਚ ਜੋਸ਼

ਸਾਹਿਬ ਨੇ 'ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਸਮੇਤ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵੱਲ ਨਿਭਾਈ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਤਕਾਲੀ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੱਕ ਅਤੇ ਸੱਚ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

'ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਨੇ 11 ਜੂਨ 1914 ਨੂੰ ਫਿਰ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਦੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਪ੍ਰਸੰਖਤਾ ਨਾਲ ਚੁਕਿਆ। ਬਰਾਡਲਾ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਲਾਹੌਰ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ - ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਪੱਕੇ ਬਾਰੇ ਪਲ-ਪਲ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਚਿੱਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਲਈ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਦਲੇਗੀ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। 'ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਰੱਜ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਣਖ ਖਾਤਰ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਝੱਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਛਾਪਦੇ 'ਹਿੰਦੂ' ਨੇ ਵੀ ਦੇ ਲੇਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੇ। 'ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਾਣ ਦਾ ਸਵਾਲ' ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਗੋਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਐਨੀਆਂ ਬੇਕਿਰਕ, ਬੇਗੈਰਤ ਅਤੇ ਹਮਦਰਦੀ - ਵਿਹੁਣੀਆਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਆਉਣਾ ਵੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ; ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਰਕਾਰ ਜ਼਼ਲਮ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੱਦ-ਬੰਨੇ ਟੱਪ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਪੱਖਪਾਤ ਨਾਲ ਐਨੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਤੀਰੇ ਦਾ ਅਸਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ 'ਤੇ ਕੀ ਪਵੇਗਾ। ਦਸ ਜੂਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਲਾਹੌਰ ਦੇ 'ਦੇਸ਼' ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਡਟ ਜਾਣ। ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੁਸਤੀ ਛੱਡਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਦੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਦੇ ਕਾਜ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿੱਚ ਬਾਂ-ਬਾਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਾਮਰੇਡ ਜੋਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ

ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀ ਉਕਤ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਇਹ ਚਿੱਟੇ ਦਿਨ ਵਾਂਗ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਿਮ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਉਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਤਾਂ ਇਕਜ਼ਟ ਹੋਏ ਸਨ ਜੋ ਬਰਤਾਨਵੀ ਪਰਜਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕਾਲੋਨੀ (ਕੈਨੇਡਾ) ਦੇ ਪਰਵਾਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦਾ ਦਰਪਣ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਅਖਬਾਰ ਵੀ ਖਰੇ ਉਤਰੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਧਰਮ ਬਾਖੂਬੀ ਨਿਭਾਇਆ ਸੀ।

ਵੈਨਕੂਵਰ, ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਦੇ ਪੁਰਾਤਤਵ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪੰਨੇ ਫਰੋਲਿਅਨਾਂ ਕਾਮਰੇਡ ਜੋਸ਼ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਘਿਨਾਉਣਾ ਚਿਹਨਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਦੇ ਮੁਸਾਫਰ ਸਿਆਸੀ ਲੋਕ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਰ ਗੋਰਿਆਂ ਦੇ ਨਸਲਵਾਦ ਤੇ ਅਣ-ਮਨੁੱਖੀ ਵਰਤਾਰੇ ਨੇ ਇੱਕ ਵਪਾਰੀ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਦੀ ਮੂਹਰਲੀ ਕਤਾਰ ਵਿੱਚ ਖ਼ੜਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਸੀ ਜੋ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਪਸਾਰ ਲਈ ਜਾਨ ਹੁਲ ਕੇ ਲੜੇ ਸਨ। ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਤੱਟ 'ਤੇ ਅੱਠ ਹਫ਼ਤੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਬਸਤੀ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਜੋ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਲਈ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਹਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਬੁੱਢੇ ਵੀ ਸਵਾਰ ਸਨ ਜੋ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੁੰਦ-ਬੁੰਦ ਨੂੰ ਤਰਸ ਰਹੇ ਸਨ। ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਇਸ ਵਿਖਿਆ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ:

ਦੇਸ਼ ਪੈਣ ਧੱਕੇ, ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਢੋਈ ਨਾ,
ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਦੇਸੀਆਂ ਦਾ ਦੇਸ ਕੋਈ ਨਾ।

ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪੈਰ ਰੱਖਣਾ ਨਸੀਬ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਸਨਅਤ ਪੱਥੋਂ ਪਛਿਆਂ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀ ਸੱਚ ਅਤੇ ਪੱਥਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੁੰਦ-ਬੁੰਦ ਨੂੰ ਤਰਸ ਰਹੇ ਸਨ।

ਹੋਣ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸੱਚ ਅਤੇ ਪੱਥਰ

ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮਿਹਨਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨ, ਪ੍ਰਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਸਿੰਗਾਪੁਰ, ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਅਤੇ ਸ਼ੰਘਾਈ ਦੇ ਰਸਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲਈ ਗਏ ਜਪਾਨੀ ਜਹਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤਾਤ ਭਾਵੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਵਿੱਚ ਬੋੜੀ ਕਿ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮਾਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਜਹਾਜ਼ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈਣ ਲਈ ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕੰਪਨੀ ਬਣਾ ਕੇ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਜਹਾਜ਼ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਠ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉੱਥੋਂ ਦੀ ਬਾਵਰਦੀ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਦਮਨ-ਚੱਕਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਅਠਾਰਾਂ ਜੁਲਾਈ ਦੀ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਜਦੋਂ ਬਹੁਤੇ ਮੁਸਾਫਰ ਘੂਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿੱਚ ਸਨ ਤਾਂ 400 ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਟੀਮਰ 'ਤੇ ਅਚਾਨਕ ਹੱਲਾ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਧਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗਿਹਗੱਚ ਲੜਾਈ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਕਪਤਾਨ ਸਮੇਤ ਕਈ ਜ਼ਹਾਨੀ ਹੋ ਗਏ। ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਆਪਣੀ ਸਾਰਥਿਕ ਬੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਸਤੀ ਨੂੰ ਬੁਬ ਭੰਡਿਆ। ਵੈਨਕੂਵਰ ਤੋਂ ਛਾਪਦੇ 'ਹਿੰਦੂ' ਦੇ ਸਨ ਨੇ 24 ਜੁਲਾਈ 1914 ਦੇ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਛਾਪੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਹੱਲਨਾਕ ਘਟਨਾ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਖੇਪੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ 'ਗਾਦਰ' ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ, ਅਮਰੀਕਾ ਅਤ

ਗਦਰ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਕਮੇਟੀ ਕੈਲਗਰੀ ਵੱਲ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿੱਚ ਪਾਸ

(1) ਕਨੇਡਾ ਦੀ ਹਾਰਪਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਪਾਲਿਸੀ ਨਸਲਵਾਦ ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਮੰਤਰੀ ਜੈਸਨ ਕੈਨੀ ਨੇ ਜੋ ਪਾਲਿਸੀ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਘੜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਪੁੱਠਾ ਗੇੜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਦੇ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਕਾਨੂੰਨ 1908 ਵਿੱਚ ਬਣੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਮਾਂਪਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇੱਕ ਲੱਖ ਪੈਂਹਰ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਰਜੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਅਤਲ ਕਰਨਾ, ਸੁਪਰ ਵੀਜ਼ਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਮਾਪਿਆਂ ਲਈ ਇੰਸ਼ੋਅਰੈਸ ਕਰਵਾਉਣੀ, ਦੋ ਸਾਲ ਲਈ ਠਹਿਰਨਾ ਤੇ ਪੱਕੇ ਅਵਾਸੀ ਨਾ ਬਨਣਾ, ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚੋਨ ਸਲਵਾਦ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਹਿੰਦੇਸਤਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼, ਚੀਨ ਤੇ ਦਖਣ ਏਸ਼ੀਆਈ ਮੁਲਕਾਂ ਲਈ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਅੱਜ ਦੀ ਇਹ ਸਭਾ ਇਹਨਾਂ ਕਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

(2) ਹਿੰਦੇਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੁਣੀ ਗਈ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਮੁਠੀਭਰ ਅਮੀਰ ਤੇ ਸਰਮਾਈਦਾਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੇ ਬਹੁ ਕੰਮੀਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ ਅੱਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੇਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਕੌਮਾਂ ਤੇ ਕੰਮੀਅਤਾਂ ਉਪਰ ਨਿਤ ਦਿਨਕਿਹਿਰ ਤੇ ਜੁਲਮ ਢਾਂਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਸਮੀਰ, ਅਸਾਮ, ਸ਼ਤੀਸ਼ਗੜ੍ਹ, ਝਾਰਖੰਡ ਆਦਿ ਸੁਖਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਕੁਚਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਦਿਵਾਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸੀ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬਹੁ ਕੰਮੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਅੱਗੇ ਗਹਿਣੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਵੇਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਆਦਿਵਾਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਲ, ਜੰਗਲ ਤੇ ਜਮੀਨ ਲਈ ਜਦੋਂ ਜਹਿਦ ਨੂੰ ਸੀ:ਆਰ:ਪੀ:ਤੇ ਫੌਜ ਰਾਹੀਂ ਦਬਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗਰੀਨ ਹੰਟ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਫੌਜ ਲੋਕਾਂ ਉਪਰ ਜੁਲਮ ਢਾਹ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਲਵਾਂ ਜੁਭ ਵਰਗੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਤਲਿਆਮ ਲਈ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਕੀ ਇਹ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਹਿੰਦੇਸਤਾਨ ਹੈ? ਗਦਰੀ ਯੋਧਿਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਯੂਨਾਈਟੇਟਡ ਸਟੇਟਸ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਗੀਧਲਿਕ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਿਰਜਣ ਲਈ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਇਨਕਲਾਬ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਹਿੰਦੇਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰਤਾ, ਭਰਾਤੀਭਾਵ ਤੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੋਵੇ। ਅੱਜ ਦੀ ਇਹ ਇਕਤੱਤਰਤਾ ਆਦਿਵਾਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਸ਼ਨ ਗਰੀਨ ਹੰਟ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਬਹੁਕੰਮੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਸਮਝੌਤੇ ਖਤਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

(3) ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਮਾਰੋਹ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ 100ਵੀਂ ਵਰ੍ਗੀਂਢ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੁਲਾਰੇ ਸੱਦੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਚਰੰਜੀ ਲਾਲ ਤੇ ਕੰਵਲਜੀਤ ਖੰਨਾ ਵੀ ਸਨ ਚਰੰਜੀ ਲਾਲ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਜਲੰਧਰ ਕੋਲ ਗੀਸਰਚ ਸਕਾਲਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਅਗਾਂਹਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਨੇ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਤੇ ਗਦਰੀ ਸੂਬੀਰਾਂ ਉਪਰ ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ ਕੰਵਲਜੀਤ ਖੰਨਾ ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੰਚ ਦਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਹੈ ਕਨੇਡਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਨੇਡਾ ਵਿੱਚੋਂ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਮਾਰੋਹ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਹੋਰ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਦ ਕਿ ਇਸੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਾਂਹ ਖਿੱਚ ਸਿਆਸਤਾਨਾਂ ਪਖੰਡੀ ਸਾਧਾਂ ਤੇ ਬਾਬਿਆਂ, ਲੱਚਰ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਗਵੱਈਆਂ ਤੇ ਲੱਚਰ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਤ ਦਿਨ ਵੀਜੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਦੀ ਇਹ ਸਭਾ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਚਰੰਜੀ ਲਾਲ ਤੇ ਕੰਵਲਜੀਤ ਖੰਨਾ ਨੂੰ ਵੀਜ਼ਾ ਨਾ ਦੇਣਾ ਅਗਾਂਹਵਾਂ ਲੋਕਾਂ ਉਪਰ ਹਮਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਇਹ ਸਭਾ ਡੱਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

(4) ਅੱਜ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਸੱਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਐਸਾ ਮੁਲਕ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਇਸ ਸਾਮਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਨਾ ਛੋਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। 9-11 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਰਾਕ ਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਉਪਰ ਹਮਲੇ ਤੇ ਹੁਣ ਸੀਰੀਆ ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਮਾਰੋਹ ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਦੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਜਕੜ ਤੇ ਤੀਜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਉਪਰ ਕੀਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਧੁਨਿਕ ਬਸਤੀਵਾਦ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਤੇ ਨਵਾਉਦਾਰਵਾਦ ਢਕੋਂ ਹੇਠ ਵਰਤੇ ਗਏ ਢੰਗ ਤੰਤੀਕਾਂ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾਤੁਰ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਕੰਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮਿਆਂ ਦੀ ਲੁਟ ਖਸੁਟ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਕੁਖ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਗਰੀਬ ਤੇ ਅਮੀਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਆਰਥਿਕ ਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਕੈਨੇਡਾ ਸਮੇਤ, ਸਮਾਜਿਕ ਭਲਾਈ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਦਾ ਮੰਦਾ ਹਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਉਠ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਰੋਹ ਨਾਲ ਇੱਕਜ਼ਟਾਨ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕਤਾ ਮਾਣ ਤੇ ਹੋਦ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਜਦੋਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਧਾਰ ਹੋਵੇ।

ਕੌਣ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਉਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ

ਗੁਰਦੀਪ ਲਾਲੀ

ਸੰਗਰੂਰ ਦੀ ਸਰਦਾਰ ਕਲੋਨੀ ਵਿੱਚ ਡਿੰਗੂ ਡਿੰਗੂ ਕਰਦਾ ਬੂਹੇ ਬਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਸੱਖਣਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਖਸਤਾ ਹਾਲ ਘਰ, ਕੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਪਈਆਂ ਤਰੇਵਾਂ, ਬਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾ ਰਹੀ ਸਿਉਂਕ, ਸਾਉਣ ਦੇ ਮੀਂਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਥਰੂ ਵਹਾਉਂਦੀ ਦੇ ਖਣਾਂ ਦੀ ਕੋਠੜੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕੋਈ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਘਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਰੋਇਲ ਇੰਡੀਅਨ ਨੇਵੀਂ 'ਚ ਬਚੰਰ ਸਿਗਨਲਮੈਨ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਅੱਠ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਤੇ ਤਿੰਗਾ ਲਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮੀ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੈ।

ਅਪਰੈਲ, 1946 ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਅੱਠ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਯੂਨੀਅਨ ਜੈਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਇੰਡੇ ਨੂੰ ਉਤਾਰ ਕੇ ਹਿੰਦੇਸਤਾਨ ਦਾ ਤਿੰਗਾ ਲਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਇਸ ਘਰ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰਬਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਦਾ ਇਹ ਵਾਰਸ ਦੋ ਵਕਤ ਦੀ ਰੋਟੀ ਲਈ ਵੀ ਮੁਖਾਜ਼ ਹੈ। ਖਸਤਾ ਹਾਲ ਕੋਠੜੀ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਪਏ ਟਰੰਕਾਂ 'ਚੋਂ ਮਿਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ 10 ਜੁਲਾਈ 1944 ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਇਲ ਇੰਡੀਅਨ ਨੇਵੀਂ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਰੇਨਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਸਿਗਨਲਮੈਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਕੇ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਰਦਾਰ ਵੱਲਭ ਭਾਈ ਪਟੇਲ ਸਿੰ

ਰਾਜਨੀਤੀਵਾਨਾਂ ਦੀ ਅਜਾਇਦਾਰੀ 'ਚ ਪਿਸ ਰਹੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਮਾਫ਼ਮਰ

ਜਾਤਿੰਦਰ ਪਣੁ

ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਜਿਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਾਹਮਣਾ ਇਸ ਹਫ਼ਤੇ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਉਹ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਉਮਰ ਦੀ ਸਬ ਡਵੀਜ਼ਨ ਅਫਸਰ ਬੀਬੀ ਦੁਰਗਾ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਗਪਾਲ ਦੇ ਬਾਰੇ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਹਰ ਕੋਈ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਰੇੜਕਾ ਕਿਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਕਿ ਉਸ ਕੁੜੀ ਦਾ ਹੁਣ ਬਣੇਗਾ ਕੀ? ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਰਾਜ ਦੇ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਖਿਲੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ ਨੇ ਦੋ ਦਿਨ ਲੰਘਾ ਕੇ ਕਹੀ ਕਿ ਉਸ ਬੀਬੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ। ਆਖਰ ਉਹ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਹਰ ਗੱਲ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਤੱਕੜੀ ਨਾਲ ਤੌਲ ਕੇ ਤੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਬੋਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਲਾਭ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀ? ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰ ਮਣੀ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਨਾਂਅ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਹੂਮਿਤਾ ਸ਼ੁਕਲਾ ਨਾਂਅ ਦੀ ਕੁੜੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਫ਼ਿੱਝਿਆ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਪਰ ਉਸੇ ਮੰਤਰੀ ਅਮਰ ਮਣੀ ਵੱਲੋਂ ਮੁਲਾਇਮ ਨਾਲ ਆ ਜੁੜਨ ਦੀ ਦਲ-ਬਦਲੀ ਮਗਰੋਂ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਬਚਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਉਸੇ ਮੁਲਾਇਮ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਚੋਰ-ਲੁਟੇਰੇ ਲੀਡਰ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਈਮਾਨਦਾਰ ਕੁੜੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਪੈਂਤੜਾ ਨਾ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਕਰਦਾ?

ਅਫਸਰ ਕੁੜੀ ਦਾ ਨਾਂਅ ਦੁਰਗਾ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪੱਖ ਸੋਚ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂ ਇਨਸਾਨੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀ ਵਜੋਂ ਉਭਾਰਨ ਦਾ ਮਨੋਬਲ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਸਤੇ ਰੱਖਿਆ, ਇਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਉਹ ਜਿਸ ਕੰਮ ਲਈ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਆਈ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਰੇਤ ਮਾਫ਼ੀਆ ਤੇ ਹੋਰ ਮਾੜੇ ਧੰਦੇ ਕਰਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਅਪਣੇ ਸਰਕਾਰੀ ਫਰਜ਼ ਉੱਤੇ ਪਹਿਗਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕੀ ਵਾਪਰੇਗਾ? ਲੋਕ ਉਸ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਹਨ। ਉੱਜ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਸਿਰਫ਼ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਿਵਾਇਤ ਹੈ।

ਜੀਹਾਂ, ਇਹ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਿਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚੰਗਾ ਬੰਦਾ ਸੂਲੀ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜੋਣ ਦੀ ਮੁਰਖਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਸ ਲੋਕ-ਤੰਤਰੀ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਈਮਾਨਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਉਹੋ ਕੁਝ ਵਾਪਰਨਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਿਵਾਇਤ ਹੈ।

ਜੀਹਾਂ, ਇਹ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਿਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚੰਗਾ ਬੰਦਾ ਸੂਲੀ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜੋਣ ਦੀ ਮੁਰਖਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਸ ਲੋਕ-ਤੰਤਰੀ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਈਮਾਨਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਉਹੋ ਕੁਝ ਵਾਪਰਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਆਦੀ ਹੋਈ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕੀ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ, ਕੀ ਇਹ ਵੀ ਚੇਤਾ

ਕਰਵਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ? ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਇੱਕ ਅਫਸਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਪੇਪਰ-ਵੇਟ ਹੇਠ ਦੱਬ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਮੁਤਾਬਕ ਚਲਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਈਮਾਨ ਉੱਤੇ ਪਹਿਗਾ ਦੇਣ ਲੰਗ ਪਿਆ। ਵਿਚਾਰੇ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਕਈਆਂ ਨੇ ਵਿਖਾਈ, ਪਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖੜੋਤਾ ਤੇ ਅੰਤ ਉਹ ਈਮਾਨਦਾਰ ਅਫਸਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਛੱਡ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਕੁਰਸੀ ਉੱਤੇ ਜਾ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਵੇਖਿਆ ਕਦੀ-ਕਦੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਵੇਖ ਲਿਆ, ਜਦੋਂ ਉਸੇ ਕੁਰਸੀ ਉੱਤੇ ਕਾਹਨ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਪਿੰਡ ਆ ਬੈਠਾ ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਨਵਾਂ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਇਆ, ਉਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਰੇੜਕਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਤੇ ਕਾਹਨ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕੋ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਦੋ ਨਾਂਅ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਗੀਤਾ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਂਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਫਰਜ਼ ਉੱਤੇ ਪਹਿਗਾ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਕਰਮ ਕੀਏ ਜਾ, ਫਲ ਕੀ ਚਿੰਤਾ ਮਤ ਕਰ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜਿਹੜੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਹੋ ਕਾਹਨ ਨਾਲ ਹੋਈ ਗਈ, ਬਲਕਿ ਵੱਧ ਹੋ ਗਈ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਕੁਰਸੀ ਖੋਈ ਗਈ ਸੀ, ਕਾਹਨ ਨੂੰ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਘਟਨਾ ਵੀ ਹੋ ਗਈ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਾਕੀ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਈਮਾਨ ਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਹਰ ਗੇੜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ, ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਹੋਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦਾ ਤਾਣ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਵੱਖਰੀ-ਨਿਆਰੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਰਬੇ ਨਹੀਂ ਵਰਤਦੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਬੈਰਨਾਰ ਦਾ ਕਿਸ ਦੇ ਨੇਂਕਰੀ ਵਿੱਚ ਛੱਬੀ ਵਾਰੀ ਤਬਾਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਇਸ ਲਈ ਬਣ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਤਿਰੰਗੇ ਤੇ ਭਗਵੇਂ ਦੋਵੇਂ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਹਜਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਈਮਾਨਦਾਰ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰ ਮਨੋਜ ਨਾਥ ਨੂੰ ਹਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਿਸਤਰਾ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਜੂਨੀਅਰ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਹੇਠਲੀ ਕੁਰਸੀ ਉੱਤੇ ਬੈਠਣ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਤਾਮਿਲ ਨਾਡੂ ਵਿੱਚ ਉਮਾ ਸੰਕਰ ਨਾਂਅ ਦਾ ਅਫਸਰ ਇਹ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਿਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸੈਂਡਾਂ ਦੇ ਟੀਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਉਹ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਇਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੌਕੇ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੈਲਲਿਤਾ ਦਾ ਜਲੂਸ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਤੇ ਅਗਲੀ ਚੌਣ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਅੰਨਾ ਜ਼ਜ਼ਰੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਇਹ ਗਏ ਬਣ ਗਈ ਕਿ ਅੰਨਾ ਚੁਣ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਢੁੱਡਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਈਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਦੇ ਕਾਰਨ ਲਿਹਾਜ ਵੀ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਬੈਰਨਾਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਲਿਹਾਜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਸ਼ਰਦ ਪਵਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕਿਉਂਦਾ ਹੈ? ਉਸ ਦਾ ਰਗੜਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਸਿਵ ਸੈਨਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਪੱਖ ਲਿਆ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਬਦਲ ਗਿਆ ਤੇ

ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਸ ਲੋਕ-ਤੰਤਰੀ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਈਮਾਨਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਉਹੋ ਕੁਝ ਵਾਪਰਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਆਦੀ ਹੋਈ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਸ ਲੋਕ-ਤੰਤਰੀ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਵਿੱਚ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਅਸੋਕ ਖੇਮਕਾ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਛੁੱਡਾਈ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਸੱਚ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਈਮਾਨਦਾਰ ਅਫਸਰ ਦਾ ਬਾਈ ਸਾਲ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਵਿੱਚ ਚੁਤਾਲੀ ਵਾਰ ਤਬਾਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਟਾਲਾ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਮਗਰਮੱਛ ਵਾਲੇ ਹੰਡੂ ਵਗਾਏ ਤਾਂ ਤੀਨੇ ਸ

ਯਾਦਿਆਂ ਦੇ
ਝੁਕੋਖੇ 'ਚੋ'

ਪਵੇਲ

ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ

ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਮੈਂ ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਥੋੜ੍ਹੇ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੱਚੇ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਇੱਕ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਬਣੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਚੌਂਕੇ ਕੋਲ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਪਲੰਘ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕੁੱਲ ਦਸ ਜੀਅ ਸਨ। ਬੇਸ਼ਕ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਛੱਤ ਥੱਲੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਂ ਪਰ ਖੇਤੀ ਸਾਂਝੀ ਸੀ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੇ ਦੂਰ ਦੀ ਸੋਚਿਆਂ ਸਾਡੇ ਦੋਵਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਘਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅੱਡ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਪੂਰਨ ਸਿੱਖ ਸਨ। ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪੁੱਤਰ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀ ਸੋਚ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ। ਇੱਕ ਪੂਰਨ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਪੱਕਾ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਸੀ। ਲੋਕ ਇੱਕ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕਾਮਰੇਡ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਣ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਲੋਕ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰ ਨਿਰਾਸ ਵੀ ਸਨ ਕਿ ਕਿਤੇ ਇਕੱਲੀ ਲੀਡਰੀ ਹੀ ਨਾ ਪੱਲੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ। ਇਸੇ ਫਰ ਕਾਰਨ ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਦੋਵਾਂ 'ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਵੀ ਜਾਹਰ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਫਿਰ ਬੇਬੇ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਹਾਸੇ-ਮਖੌਲ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਇੰਨੇ ਵਿੱਚ ਬਾਪੂ ਜੀ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਢੈਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਸਵੇਰੇ ਵੇਲੇ ਚਾਹ ਪੀ ਰਹੇ ਸਾਂ ਕਿ ਅਚਨਚੇਤ ਬਾਪੂ ਜੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਲੋਕ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰ ਨਿਰਾਸ ਵੀ ਸਨ ਕਿ ਕਿਤੇ ਇਕੱਲੀ ਲੀਡਰੀ ਹੀ ਨਾ ਪੱਲੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ। ਇਸੇ ਫਰ ਕਾਰਨ ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਦੋਵਾਂ 'ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਵੀ ਜਾਹਰ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਫਿਰ ਬੇਬੇ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਹਾਸੇ-ਮਖੌਲ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਇੰਨੇ ਵਿੱਚ ਬਾਪੂ ਜੀ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਢੈਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਪੁੱਤਰ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਪੱਕਾ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਲੋਕ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰ ਨਿਰਾਸ ਵੀ ਸਨ ਕਿ ਕਿਤੇ ਇਕੱਲੀ ਲੀਡਰੀ ਹੀ ਨਾ ਪੱਲੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ। ਇਸੇ ਫਰ ਕਾਰਨ ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਦੋਵਾਂ 'ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਵੀ ਜਾਹਰ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਫਿਰ ਬੇਬੇ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਹਾਸੇ-ਮਖੌਲ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਇੰਨੇ ਵਿੱਚ ਬਾਪੂ ਜੀ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਢੈਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਕਗੀਬੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਆ ਗਏ। ਉਹ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ ਕਿ ਬਾਪੂ ਜੀ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਜਿਸਦਾ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦਾ ਚੰਗਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੀ, ਦੀ ਕਾਰ ਦਾ ਕਿਸੇ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਿਆਂ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਬਖ਼ਰ ਸੁਣਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਜਿਵੇਂ ਬਾਪੂ ਜੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਜਾਨ ਹੀ ਨਾ ਰਹੀ। ਇਹ ਬਾਪੂ ਜੀ ਦਾ ਉਹੀ ਭਰਾ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੜੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਉੱਚ ਵਿੱਦਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦਾ ਕੰਮ ਸਾਂਭਿਆ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣਾ ਪਿਆ ਪਰ ਉਥੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਪੂ ਜੀ ਉਦਾਸ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਬੇਬੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਪਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਨਾ ਕਰਵਾ ਸਕੇ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਬੇਬੇ ਜੀ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਬੇਬੇ ਜੀ ਆਪਣੇ ਪੇਕੇ ਪਿੰਡ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੇਕਿਆਂ ਨੇ ਮਾਨਸਾ ਦੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਬੇਬੇ ਜੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਕਿ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਹਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਬਖ਼ਰ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਜੋ ਹੁਣ ਦੋ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਪਰਿਵਾਰ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾ ਮੁੱਕਣ ਵਾਲੀ ਦੂਰੀ ਪੈ ਗਈ।

ਅਮੀਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀ ਅਮ੍ਰਿਤ ਤਮਵੀਰ

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਪੱਖੋਂ ਤੰਦਰੁਸਤ ਰੱਖਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇਂ ਨੱਸ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਰਾਜ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਤੋਂ ਬਾਵੁੱਡੀ ਤਕ ਪੜ੍ਹਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 23 ਫੀਸਦੀ ਬੀਮਾਰ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਬੱਚੇ ਖੂਨ ਦੀ ਘਾਟ (ਅਨੀਮੀਆ) ਨਾਲ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦਿਲ ਦੇ ਰੋਗ, ਕੈਂਸਰ ਅਤੇ ਬੈਲੇਸੀਮੀਆ ਆਦਿ ਗੰਭੀਰ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪੀੜ੍ਹੀਤ ਬੱਚੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਤੱਥ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਲਾਲਾਂ ਕਿ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤਾਕਤ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 'ਸਕੂਲ ਹੈਲਥ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ' ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਸਰਵੇਖਣ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਲ 2012-13 ਵਿੱਚ 16 ਲੱਖ 27 ਹਜ਼ਾਰ ਸਕੂਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 3 ਲੱਖ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਬੀਮਾਰ ਨਿਕਲੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੁੱਲ ਦਾ 22.78 ਫੀਸਦੀ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖੂਨ ਦੀ ਘਾਟ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਘੱਟ 6.2 ਫੀਸਦੀ ਬੱਚੇ ਦੰਦਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਭੋਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਟਾਮਿਨਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਵਾਲੇ 2.1 ਫੀਸਦੀ, ਚਮੜੀ ਰੋਗ ਦੇ 3.2 ਫੀਸਦੀ, ਨੱਕ ਗਲੇ

ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਦੇ 2.2 ਫੀਸਦੀ, ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਦੇ 3 ਫੀਸਦੀ ਅਤੇ ਪੇਟ ਦੇ ਕੀਝਿਆਂ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਤੋਂ ਇਕ ਫੀਸਦੀ ਬੱਚੇ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਬੀਮਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਕੇਵਲ 18 ਫੀਸਦੀ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ। ਵਿਦਿਆਕ ਸਾਲ 2008-09 ਵਿੱਚ 26 ਲੱਖ 97 ਹਜ਼ਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ 21 ਫੀਸਦੀ ਬੀਮਾਰ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਇਹ 24 ਫੀਸਦੀ ਨੂੰ ਪੁੱਜ ਗਈ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਿੰਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਖੂਨ ਦੀ ਘਾਟ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸੱਭਤ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਫਾਲਿਕ ਐਸਿਡ ਦੀ ਸੰ-ਸੰ ਗੋਲੀ ਵੱਡੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋ ਵਾਰ ਪੇਟ ਦੇ ਕੀਝੇ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਖੁਆਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਤਾਂ ਮਿੱਡ-ਡੇਅ-ਮੀਲ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬੈਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਟਾਮਿਨਯੁਕਤ ਖੁਗਾਕ ਦੇਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੈਚਿਆਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਵਿੱਚ ਮਾਸਿਕ ਮੀਟਿੰਗ ਹੁੰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਾਲ 2005-06 ਵਿੱਚ ਸਕੂਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ 20.2 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਬੱਚੇ ਬੀਮਾਰ ਨਿਕਲੇ ਸਨ। ਖੂਨ ਦੀ ਘਾਟ ਨਾਲ 20.2 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਬੱਚੇ ਲੜ ਰਹੇ ਸਨ। ਵਿਟਾਮਿਨਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਵਾਲੇ 7.4 ਫੀਸਦੀ, ਚਮੜੀ ਰੋਗ ਦੇ 3.5 ਫੀਸਦੀ, ਦੰਦਾਂ ਰੋਗ ਦੇ 4.5 ਫੀਸਦੀ, ਨੱਕ ਗਲੇ ਦੇ 1.5 ਫੀਸਦੀ, ਅੱਖਾਂ ਦੇ 1.8 ਫੀਸਦੀ ਅਤੇ ਪੇਟ ਦੇ ਕੀਝਿਆਂ ਵਾਲੇ 1.8 ਫੀਸਦੀ ਬੱਚੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਬੀਮਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਪੈਂਣੇ ਦੋ

ਸੰਘਰਸ਼

ਇਕਜੂਟ ਲੋਕ ਲਹਿਰਾਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਣਸਰਦੀ ਲੇੜ

15

ਸੇਲ੍ਹੀ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਿਲਕਲਾਂ ਵਿਖ
ਕਿਰਨਜੀਤ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਵਾਪਰਿਆ।
ਸਕੂਲ ਪੜ੍ਹਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਨਾਲ
ਸਮੂਹਿਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨ ਉਪਰਤ ਉਸ
ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ
ਵਹਿਸ਼ੀ ਕਾਰੇ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ
ਅਪਰਾਧੀ ਸਿਆਸੀ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਰੱਖਣ
ਵਾਲੇ ਘਰਾਣੇ ਦੇ 'ਕਾਕੇ' ਸਨ। ਉਝੋਂ ਵੀ
ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਆਮ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ
ਅਜਿਹੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਕੁਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ
ਅਨਸਰ ਸਿਆਸੀ ਲੋਕ ਜਾਂ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਹਿ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਲੋਕ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਤਲ
ਕਾਂਡ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੀ ਪ੍ਰਭਤਾ
ਹੈ।

ਮਹਿਲਕਲਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੇ ਇਕ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚੀ ਦੇ ਸਮੁੱਹਿਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਤੇ ਕਤਲ ਖਿਲਾਫ਼ ਅਗਸਤ 1997 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸ਼ਾਨਾਮੱਤਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਨਵਾਂ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ। ਕਾਤਲਾਂ, ਬਲਾਤਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿਵਾਉਣ, ਭ੍ਰਿਸਟ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਦਾ ਰਾਹ ਵਿਖਾਉਣ, ਗੁੰਡਾ, ਪੁਲਿਸ, ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਅਦਾਲਤੀ ਗਠਜੋੜ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਲੀਰੋਲੀਰ ਕਰਨ, ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਦਾ ਇਸ ਗੱਠਜੋੜ ਪੱਖੀ ਰਵੱਈਆ ਨੰਗਾ ਕਰਨ 'ਚ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਕਿਰਨਜੀਤ ਦੇ ਬਲਾਤਕਾਰ/ਅਗਵਾ/ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਵਿਰੋਧੀ ਘੋਲ ਨੇ ਲੋਕ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇਕ ਨਵਾਂ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਗੱਡਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਹਿਰਦੇਵੇਦਿਕ ਘਟਨਾ ਖਿਲਾਫ਼ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਜਨਤਕ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੈਰਵਾਈ ਨੇ ਮਹਿਲ ਕਲਾਂ ਬਰਨਾਲਾ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਇਸ ਸੁਚੱਜੀ ਦਲੇਰ ਅਗਵਾਈ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅਮਿੱਟ ਪੈੜਾਂ ਛੱਡੀਆਂ ਹਨ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਲੋਕ ਆਗੂਆਂ (ਨਰਾਇਣ ਦੱਤ, ਮਨਜੀਤ ਧਨੇਰ, ਪ੍ਰੇਮ ਕੁਮਾਰ) ਨੂੰ ਬਲਾਤਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਾਤਲ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਇਕ ਛੁੰਘੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਤਲ ਕੇਸ 'ਚ ਫਸਾਉਣ ਤੇ ਬੰਦ ਕਰਦਿਆਂ 'ਹਰ ਮਿੱਟੀ ਕੁਟਿਆਂ ਨਹੀਂ ਭੁਰਦੀ' ਨਾਂ ਦੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫਿਲਮ ਬਣਾਈ। ਕਿਰਨਜੀਤ ਜਿਸ ਦਲੇਰੀ ਤੇ ਸੁਰਮਗਤੀ ਨਾਲ ਇਕੱਲੀ ਗੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਭਿੜਦੀ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਗਈ, ਅੰਰਤ ਪ੍ਰਤੀ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਮਾਜਕ ਰਵੱਈਏ ਦੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਪਰਖਚੇ ਉਡਾਏ। ਜਿਵੇਂ ਕਿਰਨਜੀਤ ਅੰਰਤ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਲੋਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣ ਗਈ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ/ਪਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਤੇ ਹੋਏ ਇਸ ਹਮਲੇ ਦਾ ਜਿਵੇਂ ਟਾਕਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਾਂਝੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪੜ੍ਹਲ ਬੰਨਣ 'ਚ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਲਈ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਬਣੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰਨਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸਾਹਿਤਕ ਹਸਤੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਘੋਲ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਉਚਿਆਉਂਦਿਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਸਾਹਿਤਕ ਕਿਰਤਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ।

ਡੇਂਡ ਦਹਾਕਾ ਬੀਤ ਜਾਣ 'ਤੇ ਵੀ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਾਦਸ਼ਤੂਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਜਥੇ ਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਵਿਚਕਾਰ ਲਕੀਰ ਖਿੱਚਵੀਂ ਲੜਾਈ ਹੈ। ਜਥੇ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਕਈ ਅਹਿਮ ਸਬਕ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਉਥੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਰਪੇਸ਼ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਜਗਰੀ ਸਬਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਕੱਢ ਇਹ

ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਜਬਰ ਹੈ ਉਥੇ ਟੱਕਰ ਵੀ ਹੈ।
ਜਬਰ ਖਿਲਾਫ਼ ਵਿਸ਼ਾਲ ਲੋਕ ਲਾਮਬੰਦੀ,
ਸਾਰੀਆਂ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ/ਪਿਰਾਂ ਦੀ
ਸਾਂਝੀ ਸਰਗਰਮੀ, ਪੰਦਰਾਂ ਵਰਿਊਆਂ ਦੀ
ਲਗਾਤਾਰ ਅਣਖੱਕ ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ,
ਆਦਿ ਇਸ ਘੋਲ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ
ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਜਵੇਂ ਨਾਲ
ਕਿਰਨਜੀਤ ਨੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਪਾਈ ਤੇ ਐਕਸ਼ਨ
ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸੁਚੜੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਉਸ
ਦੇ ਫਲਸੂਰੂਪ ਅਜੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ (ਖਾਸਕਰ
ਇਲਾਕੇ 'ਚ) ਕਿਰਨਜੀਤ ਸਵੈਮਾਨੀ ਅੰਰਤਾਂ
ਲਈ ਲੁੱਟ ਜਬਰ ਖਿਲਾਫ਼ 'ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ
ਪ੍ਰਤੀਕ' ਬਣ ਜਿਉਂ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਵੀ
ਅਣਖ-ਆਬਰੂ ਤੇ ਸਵੈਮਾਣ ਦੇ ਰਖਵਾਲੇ
ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੇਹਨਤਕਸ਼ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬ ਭਰ 'ਚ
ਕਾਫ਼ਲੇ ਬੰਨ੍ਹਕੇ, ਲੁੱਟ ਜਬਰ ਖਿਲਾਫ਼
ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ
ਸਾਲ 12 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਮਹਿਲਕਲਾਂ ਦੀ
ਧਰਤ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੁਲਖਣੀ
ਧਰਤੀ ਕਿਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ
ਅੰਰਤਾਂ ਉਤੋਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੁੱਟ ਜਬਰ ਨੂੰ
ਵਗਾਹ ਮਾਰਨ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੈਰਤ
ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਦੀ ਹੈ।

ਨਾ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਹੈ ਤੇ ਨਾ
ਹੀ ਆਖਰੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕ ਦੋਖੀ
ਕਾਰਿਆਂ ਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ
ਵਾਲਿਆਂ ਉਪਰ ਜਬਰ ਤਸ਼ਠਦਾ ਵੀ ਕੋਈ
ਪਹਿਲੀ ਜਾਂ ਆਖਰੀ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ
ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਤਿੰਨ
ਲੋਕ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਝੁਠੇ ਕੇਸਾਂ ਤਹਿਤ ਉਮਰ
ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਲੋਕ
ਤਾਕਤ ਜ਼ਰੀਏ ਗਵਰਨਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ
ਨਰਾਇਣ ਦੱਤ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ
ਰੱਦ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਤੀਸਰੇ ਆਗੂ ਮਨਜੀਤ
ਧਨੇਰ ਦੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਸਜ਼ਾ ਹਾਲੇ
ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਅਗਾਂਵਧੂ, ਲੋਕ ਪੱਖੀ
ਤੇ ਜਮ੍ਹਾਰੀ ਹਲਕਿਆਂ ਲਈ ਹਾਕਮ
ਜਮਾਤਾਂ ਵੱਲ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਦੇ ਮਨਸ਼ੇ
ਨਾਲ ਖੜਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਕ ਚੈਲੰਜ
ਹੈ। ਇਸ ਚੈਲੰਜ ਨੂੰ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਕਾਬੂਲ
ਕਰਨਾ ਤੇ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੱਧ ਮਜ਼ਬੂਤ
ਕਰਨਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਣਸਰਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਘੋਲ ਦੀਆਂ
ਹਾਂਦਰੂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ
ਸੂਬਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਿੱਤੇ ਅੰਦਰ

ਸਾਂਝੀਆਂ ਜਬਰ ਵਿਰੋਧੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਮੇਟੀਆਂ
ਤੇ ਕੁੱਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਸੇਧ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ
ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਘੋਲ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮਿਕਾ
ਰਹੀ ਹੈ ਇਸ ਘੋਲ ਨੇ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ
ਘਰ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ
ਨੂੰ ਮੂਲੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਲੁੱਟ-ਜਬਰ
ਖਿਲਾਫ਼ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਦੀ ਚੇਤੰਨ ਜੁਝਾਰੂ
ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਵੀ ਯੱਕ ਬੰਨਿਆਂ ਹੈ। ਅੰਨਤ
ਨੂੰ ਬਜ਼ਾਰ ਦੀ ਵਸਤੂ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪਰੋਸਣ
ਵਾਲੇ ਲੱਚਰ-ਲੋੜ੍ਹੀ ਪਿਛਾਖੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ
ਦੀ ਖਿਲਾਫ਼ਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮੋਹਰੀ ਰੋਲ
ਅਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਸ ਘੋਲ ਨੇ ਨਵੇਂ
ਨਰੋਏ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦੀ
ਅਵਾਜ਼ ਲਗਾਤਾਰ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਸਭ
ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਤੇ ਸ਼ਾਨਖੱਤੀ ਘੋਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ
ਇਹ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਘੋਲ ਸਥਾਨਕ
ਗੁੰਡਾ ਟੋਲੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਾ
ਰਹਿਕੇ ਸਭਨਾ ਸਮਾਜਿਕ ਅਲਾਮਤਾਂ ਲਈ
ਬੁਰਾਈ ਦਾ ਪੁਰਾ ਬਣਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਜਾਬਰ-
ਲੁਟੇਰੇ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਖਿਲਾਫ਼ ਸੈਧਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ
ਹੈ।

Avon Accounting & Tax Services

Personal Tax Returns (T1)
Self Employed
Taxi Business

Corporate Tax Returns (T2)

GST / Payrolls / ROE

WCB Returns

Tax Planning & Advisory Services
Weekends/Evenings Services also available.

Tel: 403-561-9011

Tel: 403-479-4220

Pandher 2004@yahoo.com or singhh73@gmail.com

ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਾਜਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ
ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਸਲਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਚੇਤਨਤਾ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰ ਰਹੇ
'ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼' ਨੂੰ ਹੋਰ ਪ੍ਰਛੁੱਲਤ ਕਰਨ ਹਿਤ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ
ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

**ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ
416-817-7142**

ਸੰਪਾਦਕ ਮੰਡਲ (ਆਨਰੋਗੀ)

ਦਵਿੰਦਰ ਤੁਰ
ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ
ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਛਿੱਲੋਂ
ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਪਾਲੀਵਾਲ
ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਮਨ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤਿੱਲ

ਮਾਸਟਰ ਭਜਨ ਗਿੱਲ ਕੈਲਗਰੀ, ਅਲਬਰਟ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਵਿੰਨੀਪੈਗ ਮਾਨੀਟੋਬਾ
ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਡਿਜ਼ਾਇਨਰ
ਬੀ. ਸਿੰਘ

Tragedy of Hiroshima and Nagasaki

On the morning of 6 August 1945 an American B-29 bomber, the 'Enola Gay', dropped the first atomic bomb used in warfare on the Japanese city of Hiroshima.

The bomb was dropped by parachute and exploded 580m (1,900ft) above the ground. Between 60,000 and 80,000 people were killed instantly. The heat from the bomb was so intense that some people simply vanished in the explosion. Many more died of the long-term effects of radiation sickness. The final death toll was calculated at 135,000. As well as residents of Hiroshima, the victims included Koreans who had been forced to come to Japan as labourers, and American prisoners-of-war who were imprisoned in Hiroshima.

The blast destroyed more than ten square kilometres (six square miles) of the city. And the intense heat of the explosion then created many fires, which consumed Hiroshima and

lasted for three days, trapping and killing many of the survivors of the initial blast. Thousands of people were made homeless and fled the devastated city.

Hiroshima was chosen because it had not been targeted during the US Air Force's conventional bombing raids on Japan, and was therefore regarded as being a suitable place to test the effects of an atomic bomb. It was also an important military base. The Allies feared that any conventional attempt to invade the Japanese home islands would result in enormous casualties, and the bomb was seen as a way of bringing the war against Japan to a swift conclusion. In addition, it may also have been a way of demonstrating American military superiority over the Soviet Union.

On the morning of 9 August, the Americans dropped a second, bigger atomic bomb. The original target was Kokura, but this was obscured by cloud so the bomb was dropped on

nearby Nagasaki, an important port. About 40,000 people were killed instantly and a third of the city was destroyed. The final death toll was calculated as at least 50,000.

Among those in the plane that dropped the bomb on Nagasaki was the British pilot Leonard Cheshire. He later recalled the cloud caused by the atomic blast in Martin Gilbert's Second World War:

'Obscene in its greedy clawing at the earth, swelling as if with its regurgitation of all the life that it had consumed.'

On 14 August, Japan agreed to the Allies' terms of surrender. At midday on the following day, Emperor Hirohito broadcast the news to the Japanese people. It was the first time his voice had been heard on the radio.

After the war, Hiroshima was rebuilt as a peace memorial city and the closest surviving building to the epicentre was designated the Hiroshima Peace Memorial

'ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼' ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਡਾ. ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਸੰਕਟ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲਣ ਅਤੇ ਨਿਠ ਕੇ ਖੇਤ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਹਿੱਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਗਾਹੇ-ਬਗਾਹੇ ਸੱਤਾ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਹਿੱਤ 15 ਅਗਸਤ 2013 ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੁਖਪਾਲ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਅਤੇ ਨਿਹਚਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਲੋਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੀ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

NANAK
DAIRY

Milk, Paneer, Dahi, Desi Ghee

EVEREST
TRADERS INC.

PANEER, Dahi, Desi Ghee

APPETIZERS

Veggie Kebab, Paneer Pakora, Palak Aloo, Alu Chiken

MITHAI

Kaju Roll, Kaju Katli, Rasgulla

Desserts

Kesar Rasmalai, Gajar Halwa, Gulab Jamun, Kheer

ROTIS

Punj King Roti (Chapati)

Punj King Rice

www.nanakfoods.com

157-2960 Drew Rd, Mississauga, ON, L4T 0A5
Phone: 905.673.5758, Fax: 905.673.5756
info@everesttraders.com, www.everesttraders.com

HomeLife / Superstars
Real Estate Ltd., Brokerage
Each office is independently owned & operated

Off: 905-792-7800
Fax: 905-792-9092
2565 Steeles Ave. E. Unit 11
Brampton, Ontario L6T 4L6
Email: sliddar@hotmail.com

Sukhdev Singh Liddar
Sales Representative
Cell: 416-274-1146

Tri-City
Professional Realty Inc. Brokerage

"Aiming Straight With Honesty and Integrity"

Since 1987 on Full Time Basis

Dir: 416.254.7573
Off.: 905.793.5777
Email: pdosanjh2005@yahoo.com

Paul Dosanjh
Sales Representative